

Vertrouwen door verbinding

De samenwerkingsrelatie tussen ouders en pleegzorgwerkers vanuit een contextueel perspectief.

Opleiding: Master Contextuele Benadering

Uitstroomprofiel: Hulpverlening

Cohort: 2021/2022

Naam Student: Daniëlle van Wegen

Studentnummer: 200909

Afstudeerbegeleider: Drs. Ellen Schep

Datum: juni 2022

ABSTRACT

Recent studies showed significant positive effects on the development of foster care children when the biological parents are still involved during the child's stay in foster care. However, it also showed difficulties in getting these parents involved. This study focuses on the helping and dysfunctional factors biological parents experience in forming a constructive relationship with foster care workers and on the contextual interpretation for the foster care workers in these cases. Eleven biological parents, with children in foster-care, participated in interviews. These show that parents still feel loyal toward their child, yet they feel unheard and inferior to the foster care worker. Their past and personality problems affect parents in their relationship with the care workers. These parents need time for their own process but also to have trust in the relationship with the foster care worker. These results were then submitted to a focus group of four foster care workers. The most commonly heard issue was that their high caseload severely limits the time spent with the parents, giving out conflicted messages in parental guidance, and feeling incompetent to use conceptual concepts. To stimulate engagement with biological parents this study suggests that foster care workers establish a dialogue with parents immediately upon their child entering foster care. This dialogue should not be time-bound and the caseload of the worker should allow sufficient time for this. Finally, knowledge of conceptual concepts could be helpful in the relationship.

Keywords: foster care, biological parents, constructive relationship, contextual interpretation, engagement

INHOUDSOPGAVE

Abstract	2
Voorwoord	6
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Probleemstelling	8
1.3 Vraagstelling.....	8
1.4 Deelvragen.....	8
1.5 Belangrijkste begrippen.....	9
1.6 Doelstelling onderzoek.....	9
1.7 Persoonlijke professionaliteit	9
2. De samenwerkingsrelatie	10
2.1 Inleiding.....	10
2.2 Uithuisplaatsing.....	10
2.3 Verwerken van verlies	10
2.4 Samenwerking binnen de pleegzorg.....	11
2.5 Methoden van samenwerking.....	11
2.6. Factoren die van invloed zijn.....	12
2.6.1 Factoren ouders	12
2.6.2 Factoren pleegzorgwerker.....	12
2.7 Conclusie	13
3. Contextuele benadering binnen de samenwerkingsrelatie	14
3.1 Inleiding.....	14
3.2 Contextuele theorie en ouderschap.....	14
3.3. Belemmerende en helpende factoren vanuit ouders	14
3.3.1 Delegaten en legaten	14
3.3.2 Parentificatie	15
3.3.3 Loyaliteit	15
3.3.4 Destructief gerechtigde aanspraak en roulerende rekening	15
3.4. Belemmerende en helpende factoren vanuit hulpverleners	16
3.4.1 Dialoog.....	16
3.4.2. Meerzijdige partijdigheid.....	16
3.5. Conclusie	17

4. Methode van onderzoek	18
4.1 Inleiding.....	18
4.2 Methode van onderzoek per deelvraag.....	18
4.2.1 Deelvraag één en twee	18
4.2.2 Deelvraag drie	19
4.2.3 Deelvraag vier	19
4.3 Data- analyse	20
4.4 Validiteit	20
4.5 Betrouwbaarheid.....	21
4.6 Werving	21
4.6.1 Werving ouders	21
4.6.2 Werving focusgroep.....	21
5. Ouders aan het woord.....	23
5.1 Inleiding.....	23
5.2 De behoefte van ouders	23
5.2.1 Positieve aspecten benoemen.....	23
5.3 Invloed van de geschiedenis van ouders.....	24
5.3.1 Belast verleden.....	24
5.3.2 Eerdere hulpverleningservaring	24
5.3.3 Acceptatie	24
5.4 Loyaliteit vanuit ouders	24
5.4.1 Contact met het netwerk	25
5.5 Samenwerking vanuit verschillende perspectieven	25
5.5.1 Wantrouwen.....	25
5.5.2 Vertrouwen	25
5.5.3 Basishouding pleegzorgwerker	26
5.5.4 Tijd.....	26
5.6 Er mogen zijn als ouder	26
5.6.1 Emoties erkennen.....	26
5.6.2 Ouderrol	27
5.7 Externe hulpmiddelen.....	27
5.7.1 Pleegouders	27
5.7.2 Externe hulp	27

5.7.3 Netwerk.....	27
5.7.4 Passende interventie.....	28
5.8 Verwachtingen.....	28
5.8.1 Duidelijkheid krijgen	28
5.8.1 Uitbreiding contact kind	28
5.9 Conclusie	28
6. Contextuele elementen volgens pleegzorgwerkers.	30
6.1 Inleiding.....	30
6.2 In gesprek met ouders.....	30
6.3 Factoren die van invloed zijn.....	30
6.3.1 Werkrelatie.....	31
6.4 Familiebanden	31
6.5 Beschikbaarheid pleegzorgwerker.....	31
6.5.1 Ervaring oudermodule.....	31
6.6 Erkenning.....	32
6.6.1 Tegenstelling.....	32
6.7 Hulpbron.....	32
6.8 Verwachtingen.....	32
6.9 Conclusie	33
7. Conclusie en discussie.....	34
7.1 Conclusie	34
7.3 Discussie.....	36
7.4 Aanbevelingen	37
7.4.1 Aanbevelingen voor de praktijk.....	37
7.4.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	37
Literatuurlijst.....	39
Bijlage 1: Belangrijke contextuele begrippen	46
Bijlage 2: Interviewleidraad ouders	48
Bijlage 3: Toestemmingsverklaring	50
Bijlage 4: Kernlabels ouders	51
Bijlage 5: Interviewleidraad focusgroep pleegzorgwerkers:.....	53
Bijlage 6: Kernlabels pleegzorgwerkers	55

VOORWOORD

Twee jaar geleden maakte ik de keuze om over te stappen van de Post HBO Contextuele benadering naar de Master. Deze overstap ging niet over één nacht ijs omdat ik mij bewust was van de tijdsinvestering die dit van mij en mijn omgeving vergde. Er brak een periode aan wat zich kenmerkte door pieken en dalen, vallen en opstaan wat zich in een rap tempo opvolgde. Maar met gepaste trots ben ik blij en dankbaar met het eindresultaat wat voor u ligt.

Gedurende het onderzoeksproces van het plan van aanpak, wist ik één ding zeker, ik wilde me richten op de positie van ouders van kinderen die binnen de pleegzorg woonde. Een doelgroep die voor mij nog meer in beeld is gekomen dankzij de inzichten vanuit het contextuele gedachtegoed. Daarin vond ik het belangrijk dat mijn onderzoek een bijdrage zou kunnen leveren voor De Rading in de samenwerking met deze ouders. Ik ben dan ook dankbaar dat na overleg met Dorini Jansen het idee is ontstaan om te onderzoeken waarom deze doelgroep voor pleegzorgwerkers zo moeilijk bereikbaar is.

Tijdens het schrijven van mijn onderzoek heb ik veel steun ervaren vanuit mijn supervisiegroep, die bestond uit Priscilla, Rowena en Roel. De gezamenlijk momenten met elkaar creëerde ruimte voor ontspanning waar humor onze gemene deler in was. Maar bovenal mijn begeleider Ellen Schep die mij een leerproces aanbod waarvan ik dacht het niet te kunnen. Door haar motiverende woorden, het meedenken, meebewegen en zaadjes planten werd ik uitgedaagd om mijn onderzoek bij te schaffen en aan te passen waar ik geen uitweg meer zag.

Vanuit de Rading heb ik veel steun ervan vanuit mijn collega's Dorini, Esther en Ries. Hun bereidheid in het meedenken, meelesen en hebben van vertrouwen hebben mede bijgedragen in de totstandkoming van dit onderzoek. Dankzij de bereidheid en tomeloze inzet van pleegzorgwerkers heb ik maar liefst elf ouders bereid gevonden om in gesprek te gaan. Een missie die onmogelijk leek.

Bovenstaande mensen wil ik bedanken voor het volgen, meebewegen en meedenken in mijn leerproces. Daarnaast mijn vrienden en familie voor hun motivatie, geduld en de ruimte die zij mij gegeven hebben de afgelopen periode, een periode waarin ik minder beschikbaar voor hen was.

Maar in het bijzonder wil ik mijn man bedanken voor zijn flexibiliteit, het meedenken op alle gebieden, opvang van de kinderen en onvoorwaardelijk positief ingestelde houding. Dankzij de mogelijkheden binnen ons gezin kreeg ik ruimte om mijzelf in dit avontuur te storten.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Wanneer een kind niet meer thuis kan wonen volgt een uithuisplaatsing. Voor zowel ouders als het kind is dit een ingrijpende gebeurtenis en brengt gevolgen met zich mee. Of deze uithuisplaatsing nu van tijdelijke aard is of langdurig, het heeft altijd effect op de ouder en het kind (Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming, 2019). In 2019 woonden in Nederland 23.272 pleegkinderen voor een korte of langere periode in een pleeggezin. In vergelijking met 2018 zien we een toename van 530 pleegkinderen. Deze stijging zou volgens De Wilde (2020) verklaart kunnen worden vanwege de voorkeur een kind in een gezinscontext te laten opgroeien.

Daamen (2014) benadrukt dat wanneer een kind in een pleeggezin woont, het belang van de betrokkenheid van ouders en de intensieve samenwerking met de pleegzorgwerker essentieel is voor zowel de ontwikkeling van het kind als het doen slagen van de pleegzorgplaatsing. Tevens verkleint het de kans op loyaliteitsproblemen bij het kind. Oftewel, contact tussen ouders en hun kind kan de ontwikkeling bevorderen, maar bij een niet passende omgangsregeling het kind schaden in zijn ontwikkeling. Uit onderzoek van Haans et al. (2010) en Leathers (2003) blijkt dat wederzijdse acceptatie, gezamenlijke doelen en heldere afspraken met ouders een positieve invloed hebben op de ontwikkeling van het kind.

Binnen De Rading, een organisatie die specialistische jeugdhulp biedt aan gezinnen waar complexe (opvoedings) problemen spelen, wordt daarom de interventie ‘Ouderbegeleiding na een opvoedbesluit’ aangeboden aan ouders (De Rading, 2020). Deze interventie wordt ingezet wanneer besloten is waar een kind verder op kan groeien, ook wel het opvoedbesluit genoemd (databank effectieve interventies NJI, 2019). ‘Ouderbegeleiding na een opvoedbesluit’ is gericht op instemming van ouders over de plaatsing van hun kind binnen een pleeggezin. De nadruk ligt op een prettig contact tussen ouder en kind en het ondersteunen van ouders in de acceptatie en het verdragen van de pleegzorgplaatsing (De Baat et al., 2019). Daarnaast worden ouders begeleid door een pleegzorgwerker, in deze pijnlijke en moeilijke periode van rouw en worden zij geholpen hun rol als ouder te herdefiniëren (Breg et al., 2020).

Echter, in de praktijk blijkt dat pleegzorgwerkers binnen de Rading op veel weerstand stuiten in de samenwerking met ouders waardoor een interventie gericht op verliesverwerking en roldifferentiatie niet opgestart kan worden (D. Janssen, persoonlijke communicatie, 13 januari 2021). Uit eerder onderzoek blijkt dat ouders en pleegzorgwerkers verschillende redenen aandragen voor het moeizame contact binnen deze samenwerkingsrelatie. Pleegzorgwerkers geven aan dat zij de samenwerking met ouders gedurende een pleegzorgplaatsing als moeilijk ervaren omdat ouders hen niet binnenlaten, afspraken niet nakomen of er bijvoorbeeld niet in slagen om contact te onderhouden met hun kinderen (Ferguson; in Platt, 2012). Aan de andere kant ervaren ouders, waarvan de kinderen uithuisgeplaatst zijn, verlies doordat zij minder contact met hen hebben (Zeijlmans et al., 2019). Ouders zouden bang zijn om de controle te verliezen en zoeken daardoor naar manieren om hun emoties te uiten (Singer et al., 2013).

Zowel ouders als pleegzorgwerkers lijken de samenwerkingsrelatie als complex te ervaren en vertrouwen te missen. Binnen de contextuele theorie zijn geslaagde relaties afhankelijk van rechtvaardigheid tussen mensen, die zichtbaar wordt in de balans van betrouwbaarheid, vertrouwen en wederzijdse zorg (Boszormenyi- Nagy & Spark, 1984). Vanuit deze theorie wordt er niet alleen gekeken naar de ouder als individu maar de ouder in zijn of haar context. Door de hieruit zichtbare intergenerationele patronen kan de weerstand van ouders geïnterpreteerd worden vanuit het geleden onrecht van ouders (Onderwaater, 2009). Wat de oorzaak is van de weerstand die ouders ervaren gedurende de inzet van de oudermodule als interventie is niet altijd duidelijk. Er is op dit moment nog geen onderzoek gedaan naar deze weerstand en hoe deze contextueel geïnterpreteerd kan worden. Meer inzicht op dit gebied zou helpend zijn om aan te sluiten bij de verlangens van ouders en hen uit te nodigen, tegenslagen en weerstand, binnen relaties aan te gaan (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

1.2 Probleemstelling

Pleegzorgwerkers van de Rading geven aan dat ouders niet altijd open staan voor de ouderbegeleiding die aangeboden wordt na een opvoedbesluit, welke gericht is op acceptatie en verliesverwerking en het vormgeven van een nieuwe ouderrol. De contextuele benadering kan pleegzorgwerkers mogelijk ondersteunen in de samenwerkingsrelatie met ouders. Er is dan ook meer zicht nodig op de belemmerende en helpende factoren die ouders ervaren in de samenwerking met de pleegzorgwerkers en hoe deze contextueel geïnterpreteerd kunnen worden.

1.3 Vraagstelling

Welke belemmerende en helpende factoren ervaren ouders om tot een constructieve samenwerking te komen met de pleegzorgwerker en hoe kunnen deze contextueel geïnterpreteerd worden?

1.4 Deelvragen

1. Wat weten we vanuit de literatuur over de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker na een uithuisplaatsingstraject van hun kind binnen de pleegzorg?
2. Wat is bekend uit de contextuele theorie over belemmerende en helpende factoren in een samenwerkingsrelatie met ouders?
3. Welke belemmerende en helpende factoren ervaren ouders in de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker als hun kind niet meer thuis woont?
4. Wat ervaren pleegzorgwerkers aan belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie met ouders?

1.5 Belangrijkste begrippen

De belangrijkste definities zijn terug te vinden in bijlage één.

1.6 Doelstelling onderzoek

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker en hoe deze factoren contextueel geïnterpreteerd kunnen worden.

Het doelideaal is nieuwe contextuele inzichten verkrijgen die helpend kunnen zijn in de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker wat in het belang is van het welzijn van het kind.

1.7 Persoonlijke professionaliteit

Bij de Rading vinden we het belangrijk om ouders waarvan hun kind opgroeit binnen een pleeggezin, te betrekken bij de hulpverlening van hun kind. De samenwerking met deze ouders verloopt vaak moeizaam wanneer er een opvoedbesluit is genomen. Dit onderzoek geeft zicht op de wensen en behoefte van ouders binnen deze samenwerkingsrelatie.

Waardoor pleegzorgwerkers de terughoudendheid van ouders contextueel kunnen interpreteren en signaleren en zorg op maat kunnen leveren. Gedurende het onderzoeksproces zijn onderzoeksvaardigheden van de onderzoeker vergroot en is meer zicht gekomen op hoe contextuele begrippen zich verhouden in de praktijk.

2. DE SAMENWERKINGSRELATIE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag “Wat weten we vanuit de literatuur over de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker na een uithuisplaatsingstraject van hun kind binnen de pleegzorg? “. Om hier een antwoord op te geven, zal eerst de invloed van de uithuisplaatsing op ouders worden beschreven. Vervolgens zal er stil gestaan worden bij de methoden en factoren die van invloed zijn op de samenwerkingsrelatie.

2.2 Uithuisplaatsing

De laatste jaren heeft er een verschuiving plaatsgevonden waar de verantwoordelijkheid ligt voor kinderen die uit huis geplaatst zijn (Noordegraaf, 2015). Zo gaat de staat over tot uithuisplaatsing wanneer ouders de opvoedverantwoordelijkheid niet kunnen dragen en het noodzakelijk is om de verzorging en opvoeding van een kind te waarborgen (Ministerie van Volksgezondheid, Raad voor de Kinderbescherming, 2021). Bij een langdurige uithuisplaatsing wordt overgegaan tot een opvoedbesluit (Daamen, 2014). Ouders kunnen zich niet altijd vinden in het opvoedbesluit en hun veranderende ouderschapsrol gedurende het proces van uithuisplaatsing (Haans et al., 2010). Samenwerking met ouders is echter noodzakelijk. Betrokkenheid van ouders heeft namelijk een positieve invloed op de pleegzorgplaatsing en de ontwikkeling van het kind (Daamen, 2014; Dunst, 2002; Hill & Tyson, 2004).

Een uithuisplaatsing brengt een grote verandering in het ouderschap met zich mee. De verschuiving van gezinsperspectief naar kindperspectief vergroot volgens de Wilde (2020) de noodzaak om de rol en het perspectief van ouders te onderzoeken. Ouderschap omvat verschillende rollen in de relatie tussen ouder en kind: de zijnsverantwoordelijkheid, het opvoederschap en juridisch zeggenschap (Haans et al., 2010). Na een uithuisplaatsing behouden ouders hun zijnsverantwoordelijkheid, maar raken veelal hun juridische zeggenschap en opvoederschap kwijt. Ouders zullen hun ouderschap opnieuw vorm moeten geven, waarin de pleegzorgwerker een belangrijke ondersteunende rol heeft (Breg et al., 2020).

2.3 Verwerken van verlies

Verdriet van ouders om het verlies van hun kind, is moeilijk los te laten en langdurig aanwezig (Singer et al., 2013; Broadhurst & Mason, 2017). Ouders hebben moeite met het vinden van passende ondersteuning voor dit verlies en hun levensomstandigheden. Hierdoor raken ouders dan ook buiten het gezichtsveld van de hulpverlening. Dit rouwproces verloopt volgens Haans et al. (2010) niet planmatig en kan jaren duren. Door de uithuisplaatsing ontstaat er een breuk in de relatie tussen ouder en kind (Noordegraaf, 2015). Uit onderzoek van Haans (2017) blijkt dat ouders veelal verlies ervaren na een opvoedbesluit. Haans et al.

(2010) interpreteren deze breuk aan de hand van de levenscyclus zoals omschreven door Lange (1994). Zij beschrijven dat ouders abrupt overgaan van de fase van opgroeiende kinderen naar een fase dat de kinderen het huis uit zijn, waardoor ouders alleen achterblijven. Ouders ervaren heftige emoties en vinden het moeilijk deze te delen met anderen en daarin de controle te verliezen. Om deze reden kunnen ouders naar manieren zoeken om emoties te uiten (Singer et al., 2013). Haans et al. (2010) onderkennen dit. Zo noemen zij dat ouders hun perspectief als opvoeder verliezen, en daarmee een stuk zingeving. Doordat ouders openlijk onbekwaam zijn verklaard is er sprake van imagooverlies. Het verdragen van het verlies van de ouderrol is echter een voorwaarde voor het slagen van een pleegzorgplaatsing en levert een bijdrage aan het acceptatieproces. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat een frequente omgang tussen ouder en kind het welzijn van het pleegkind ten goede komt (McWey et al., 2010). Aandacht voor rouw en verlies is dus cruciaal in de samenwerking tussen ouders en pleegzorgwerkers (Breg et al., 2020).

2.4 Samenwerking binnen de pleegzorg

Na een uithuisplaatsing zal de pleegzorgwerker met zowel ouders als pleegouders tot een constructieve samenwerking moeten komen in een complexe situatie, rekening houdend met het perspectief van het kind, de ouders en pleegouders (Noordegraaf, 2015). De samenwerking met ouders is volgens Poirier en Simard (2006) een dynamisch proces dat begrepen dient te worden vanuit de steeds veranderende situatie binnen de pleegzorgplaatsing en familieomstandigheden van ouders. Ouders zijn belangrijke partners voor de pleegzorgwerker en pleegouders aangezien zij de ontwikkeling van hun kind aan de ene kant schade kunnen toebrengen en aan de andere kant kunnen bevorderen en stimuleren (Jackson et al., 2016; Semke & Sheridan, 2012; Yoder, 2014). Wanneer er sprake is van een langdurige pleegzorgplaatsing, zijn het verdragen en leren accepteren van de pleegzorgplaatsing en verwerking van verlies belangrijke aspecten in de samenwerking met ouders (De Baat et al., 2015). Ouders blijven veelal hoop houden op de terugkeer van hun kind ondanks het genomen opvoedbesluit wat vervolgens van invloed is op de samenwerking met ouders in zijn verliesverwerking (Singer et al., 2013). Deze blijvende behoefte van ouders om zelf weer voor hun kind te gaan zorgen, is verklaarbaar vanuit het besef van verantwoordelijkheid (Aartsen et al., 2021).

2.5 Methoden van samenwerking

Veel methoden binnen de pleegzorg zijn gericht op de samenwerkingsrelatie tussen ouders, pleegouders en het pleegkind. Zo ook de Belgische/Vlaamse interventie ‘Samenwerking Ondersteunen in Pleegzorg’ (SOP), die veelal positief resultaat oplevert in de onderlinge samenwerking (Robberechts et al., 2016). De interventie blijkt echter niet passend voor de samenwerkingsproblemen tussen ouders en pleegzorgwerkers (Robberechts et al., 2014). Dit zien we in Nederland ook terug binnen de module “ouderbegeleiding bij roldifferentiatie, welke ouders helpt hun rol als ouder op afstand vorm te geven en te accepteren nadat hun kind uithuisgeplaatst is (Haans et al., 2010). Uit onderzoek van Haans (2017) blijkt dat 15 van de 24 geïnterviewde ouders nog altijd een grote impact ervaren door het genomen opvoedbesluit en betrokken willen worden bij de opvoeding van hun kind. Weerstand van ouders zou

volgens Haans verminderd kunnen worden door het geven van erkenning voor de gevoelens van ouders na een pleegzorgplaatsing. Volgens Haans dient er niet langer gewerkt te worden aan het acceptatieproces van ouders maar aan het kunnen verdragen van de pleegzorgplaatsing (Haans, 2017). Aartsen et al. (2021) beweren dat wanneer een pleegzorgwerker een contextueel en systemische achtergrond heeft zij invulling kunnen geven aan de meerzijdige partijdigheid, waardoor zij oog hebben voor alle betrokkenen bij een perspectief biedende pleegzorgplaatsing. Huidige methodes zijn dus onvoldoende toereikend om samenwerkingsproblemen tussen ouders en pleegzorgwerkers te verbeteren wanneer sprake is van een langdurige pleegzorgplaatsing. Terwijl pleegzorg gezien kan worden als hulpverlening aan zowel ouders als kind (Haans 2017).

2.6. Factoren die van invloed zijn

2.6.1 Factoren ouders

Er blijken verschillende factoren van invloed te zijn op de samenwerking met ouders (Damen, 2017). Belemmerende factoren zouden volgens Poirier & Simard (2006) de mentale of psychische problemen van ouders zijn evenals het onvermogen tot mentaliseren (Haans, 2017). Andere onderzoeken wijzen uit dat multi-problemen een belemmering vormen in de samenwerking met ouders (Whittakker, 1981; in Poirier & Simard, 2006; Platt, 2012) net als gevoelens van schaamte, angst en rouw (Marcenko et al., 2010). De kwetsbaarheid en multiproblematiek van ouders vraagt een professionele houding van een pleegzorgwerker (Haans et al., 2010). Naast belemmeringen is steeds meer bekend over wat wel werkt in de samenwerking met ouders. Bijvoorbeeld wanneer ouders het gevoel hebben alles te hebben gedaan om de uithuisplaatsing te voorkomen en steun ervaren uit hun netwerk (Haans, 2017). Ook inzicht in de reden van de uithuisplaatsing en zicht op het woonperspectief is helpend (Poirier & Simard, 2006). Ouders werken constructief mee aan een pleegzorgplaatsing wanneer zij geïnformeerd worden over hoe het met hun kind gaat en wanneer er invulling gegeven wordt aan de ouderrol en opvoedersrol (Hermanns, 2008). Ouders lijken vooral behoefte te hebben aan een luisterend oor en een verbindende en bemiddelende rol in de relatie met hun kind en pleegouders (Singer et al., 2013).

2.6.2 Factoren pleegzorgwerker

Zoals eerder omschreven is een goede samenwerking met ouders van groot belang. Uit onderzoek blijkt echter dat ouders te weinig een oudergerichte grondhouding ervaren bij hulpverleners na de uithuisplaatsing van hun kind (Haans, 2017). Omdat de pleegzorgwerker binnen de pleegzorgplaatsing een belangrijke schakel is in het contact tussen ouder, pleegouder en het pleegkind benoemt Daamen (2017) factoren van de pleegzorgwerker die van invloed zijn op de samenwerking met ouders. Allereerst is een flexibele, open, transparante en geïnteresseerde houding van de pleegzorgwerker belangrijk (Altman, 2008; Saint- Jacques et al., 2006). Ook blijkt een langere samenwerkingsrelatie tussen ouders en pleegzorgwerker evenals aandacht voor de motivatie van ouders en gelijkwaardigheid (Drumbrills, 2006; Petr & Enriken, 2009) bevorderend volgens Alpert en Britner (2009). Zij

verwijzen tevens naar Chapman et al., & de NSCAW-onderzoeksgroep (2003) die stellen dat wanneer er geen of weinig hulp aangeboden wordt door de hulpverlener dit belemmerend is voor de samenwerkingsrelatie met ouders. Invulling geven aan de ouderrol en vormgeven aan de relatie met pleegouders zijn volgens hen belangrijke taken van de pleegzorgwerker. Ten slotte is het afbakenen van rollen en grenzen van invloed op de participatie van ouders (Alpert, 2005, Kapp & Vela, 2004 in; Alpert 2005, Settebø, 2013). Een pleegzorgwerker werkt doorgaans met complexe taken en gezinssystemen. Binnen deze werkzaamheden is reflectie op het eigen gedrag en achterliggende factoren een belangrijk instrument wat de deskundigheid van de pleegzorgwerker vergroot (Aartsen et al., 2021).

2.7 Conclusie

Vanuit de literatuurstudie weten we dat betrokkenheid van ouders na een uithuisplaatsing belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind en een positieve invloed heeft op de pleegzorgplaatsing. De samenwerkingsrelatie tussen ouders en pleegzorgwerker is dan ook van groot belang. De kwaliteit van deze relatie wordt echter beïnvloed door verschillende factoren. Door de uithuisplaatsing verliezen ouders hun opvoedersrol en juridisch zeggenschap, maar blijft de zijnsverantwoordelijkheid bestaan. Ondermeer aandacht vanuit de pleegzorgwerker voor dit verlies van ouders is een helpende factor. Hierdoor voelen zij zich begrepen in hun onmacht en gevoel van onrecht. Waardoor ouders open staan voor begeleiding vanuit de pleegzorgwerker wat de samenwerkingsrelatie ten goede komt.

3. CONTEXTUELE BENADERING BINNEN DE SAMENWERKINGSRELATIE

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de tweede deelvraag: “Wat is bekend uit de contextuele theorie over belemmerende en helpende factoren in een samenwerkingsrelatie met ouders?” Allereerst zal worden stilgestaan bij het ouderschap vanuit de contextuele theorie. Vervolgens zullen zowel belemmerende als helpende factoren worden beschreven van ouders en ten slotte die van de hulpverleners.

3.2 Contextuele theorie en ouderschap

Ouderschap wordt vanuit de contextuele theorie gezien als de wederzijdse rechten en plichten in de relatie tussen ouder en kind, waarin zorgdragen en ontvangen van cruciaal belang zijn (Onderwaater, 2018). De grondlegger van de contextuele benadering is Ivan Boszormenyi-Nagy (Ducommun-Nagy, 2014). Nagy beweert dat het werken met familierelaties de basis is van elke therapie van waaruit belemmeringen en verstoringen begrepen kunnen worden en inzichtelijk worden gemaakt (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Een contextueel hulpverlener werkt dan ook vanuit het perspectief van de verschillende dimensies die het familie functioneren omvatten: de feiten, psychologie, transacties en de relationele ethiek (Ducommun-Nagy, 2008). De relationele ethiek is de hoeksteen van de contextuele benadering waarin de focus ligt op betrouwbaarheid, loyaliteit, rechtvaardigheid en de balans van geven en nemen, binnen meerdere generaties (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Wanneer een kind niet meer thuis woont zal de existentiële en onvervreembare relatie tussen ouder en kind blijven bestaan en een kind loyaal blijven aan zijn ouders. Deze zijns – verantwoordelijkheid vloeit voort uit het gegeven dat een kind het leven heeft gekregen van zijn ouders (Onderwaater, 2018). Het is dan ook van belang dat ouders met een pleegzorgwerker opnieuw invulling geven aan de verschuldigde zorg naar hun kind, wanneer het kind niet meer thuis woont. Anders kunnen er bijvoorbeeld loyaliteitsproblemen ontstaan bij het kind, wat een negatieve invloed heeft op de groei en ontwikkeling (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

3.3. Belemmerende en helpende factoren vanuit ouders

Hieronder worden de belemmerende en helpende factoren van ouders binnen de samenwerkingsrelatie contextueel geïnterpreteerd aan de hand van enkele contextuele begrippen.

3.3.1 Delegaten en legaten

Ouders kunnen volgens Nagy delegaten en legaten hebben meegekregen vanuit hun ouders of eerdere generaties (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Wanneer de belangen van ouders, al dan niet bewust of onbewust voorrang krijgen op die van het kind is sprake van een delegaat. Deze behoeften en verwachtingen van ouders kunnen ontstaan zijn door onopgeloste

situaties met de eigen ouders, wat schadelijke gevolgen heeft wanneer de ouder zelf volwassen is. Een helpende factor zou kunnen zijn dat ouders een legaat meekrijgen. Een legaat staat tegenover een delegaat. Volgens Nagy is dit de erfenis en opdracht die ouders meekrijgen vanuit hun geschiedenis of door deze geschiedenis zelf creëren. Ouders houden hierin rekening met de belangen van het kind en toekomstige generaties, wat helpend kan zijn binnen een samenwerkingsrelatie (Michielsens et al., 2008; Onderwaater, 2019).

3.3.2 Parentificatie

Een belemmerende factor binnen de samenwerkingsrelatie kan de parentificatie zijn van ouders. Boszormenyi-Nagy & Krasner (2005) omschrijven parentificatie als het op zich nemen van te veel verantwoordelijkheid passend bij de leeftijd. Het ontbreken van erkenning vanuit de ouders voor de disbalans die is ontstaan in het geven en nemen van het kind, kan een negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van het kind en diens zelfwaarde en verantwoordelijkheidsgevoel. Op deze manier ontstaat destructieve parentificatie (Michielsens et al., 2008). De volwassen ouders kunnen dit tekort vanuit destructieve parentificatie, verhalen op hun kind, waardoor ze loyaal blijven aan hun eigen ouders. Vanuit deze loyaliteit kunnen ouders de opvoeding niet beter doen dan eigen ouders wat belemmerend is in de samenwerkingsrelatie (Onderwaater, 2018). Het kan helpend zijn ouders te motiveren alsnog erkenning te geven aan hun kind, waardoor de gerechtigde aanspraak en persoonlijke waarde van ouders zal valideren (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

3.3.3 Loyaliteit

Zoals omschreven kunnen onopgeloste loyaliteitsconflicten in de relatie tussen ouders en kind belemmerend zijn. Boszormenyi-Nagy & Krasner (2005), omschrijven loyaliteit als ”preferentiële trouw aan mensen met wie men een relatie heeft en die op voorrang gerechtigde aanspraak hebben bij het aangaan van een band”. Wanneer er begrip is in de verscheidenheid van loyaliteiten, waaronder de existentiële loyaliteit, waarmee Nagy de onverbreekelijke band tussen ouders en kind bedoeld, kunnen de aspecten van verstoringen en groei van verbondenheid bewerkbaar en inzichtelijk worden gemaakt (Boszormenyi-Nagy & Krasner 2005). Binnen de samenwerkingsrelatie met ouders kan het helpend zijn ruimte te geven aan de balans tussen recht op zorg en het verschuldigd zijn aan de ander die zorg heeft gegeven (Van der Meiden, 2020).

3.3.4 Destructief gerechtigde aanspraak en roulerende rekening

Een andere belemmerende factor in de samenwerking met ouders is het leunen op de zorg die ouders niet ontvangen hebben van hun eigen ouders, ook wel destructief gerechtigde aanspraak genoemd (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Dit onrecht bepaald in hoeverre ouders de relatie aangaan met de ander (Onderwaater, 2019). Kwetsingen van ouders die onder de oppervlakte blijven zullen voorkomen dat ouders berouw tonen voor kwetsingen die ouders zelf veroorzaken. Het leunen op het destructief recht veroorzaakt de meeste schade binnen de ouder – kind relaties van waaruit de roulerende rekening kan ontstaan (Boszormenyi- Nagy & Spark, 1984). Boszormenyi-Nagy & Krasner (2005) spreken van een roulerende rekening wanneer iemand de rekening gepresenteerd krijgt die niet ontstaan is

binnen deze relatie. Ouders kunnen hun recht verhalen bij eigen kinderen, door van hen de zorg te verwachten die zij als kind niet hebben gekregen (Dillen, 2004). Een helpende factor zou kunnen zijn dat hulpverleners zich bewust zijn van de onbekende en verborgen intergenerationele gevolgen van onrecht en ouders hiervoor erkenning kunnen geven waardoor een roulerende rekening voorkomen kan worden. De hulpverlener kan hierdoor het vertrouwen van ouders winnen (Van der Meiden, 2020), waardoor ouders gemotiveerd zijn en minder leunen op de destructief gerechtigde aanspraak en constructief recht verwerven (Boszormenyi-Nagy & Krasner 2005).

3.4. Belemmerende en helpende factoren vanuit hulpverleners

Van der Meiden (2020) stelt dat binnen de contextuele benadering, belemmerende en helpende factoren inzichtelijk kunnen worden gemaakt in de beginfase van een hulpverleningstraject. Hieronder zullen enkele contextuele begrippen worden omschreven die vanuit de hulpverlener van invloed kunnen zijn op de samenwerkingsrelatie met ouders.

3.4.1 Dialoog

Vanuit dit onderzoek is gebleken dat Nagy het creëren van een relationele betrouwbare atmosfeer binnen de dialoog met ouders zag als belangrijke taak voor een hulpverlener (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Het ontbreken van wederkerigheid binnen deze dialoog kan belemmerend zijn. Hierdoor komen beperkte onderwerpen aan bod (Stierlin in Onderwater, 2018) en zijn hulpverleners enkel gericht op gedragsverandering van ouders (Nagy, 2000). Het is helpend wanneer ouders en hulpverleners vanuit wederkerigheid naar elkaar luisteren waardoor zij bereid zijn te antwoorden op wat de ander doet en vraagt (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Vanuit deze dialoog kunnen hulpverleners het menselijke gedrag en motivaties van ouders begrijpen (Dillen, 2004).

3.4.2. Meerzijdige partijdigheid

Daarnaast laat Dillen (2005) zien dat het ontbreken van meerzijdige partijdigheid bij een hulpverlener een belemmerende factor is binnen de samenwerkingsrelatie met ouders. Doordat de hulpverlener bijvoorbeeld een familielid van ouders zwart maakt, kunnen ouders vanuit loyaliteit, negatief tegenover de samenwerkingsrelatie staan. Meerzijdige partijdigheid helpt de hulpverlener om partijdigheid te voorkomen en is de belangrijkste methodologische grondhouding binnen de contextuele benadering (Van der Meiden, 2014). Hierin heeft de hulpverlener als uitgangspunt iedereen binnen een relatie te horen, ongeacht de toestand, leeftijd, rol en het gezichtspunt (Ducommun-Nagy, 2008). Binnen een meerzijdige partijdige houding zijn onder andere het geven van erkenning en een empathische houding vanuit de hulpverlener helpend. Erkenning geven richt zich op het zien van het geleden onrecht van ouders en zijn verdiensten in de vorm van zorg en aandacht. Wanneer een hulpverlener op een directe en oprechte manier erkenning geeft, verdiend de ouder alsnog gerechtigde aanspraak. (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005). Dillen (2005) benadrukt dat met empathie iets anders bedoeld wordt dan medelijden. Men is empathisch wanneer stil gestaan wordt bij de gevoelens van de ander, er afstand van kan nemen en erover na kan denken. Nieuwsgierig zijn

naar ouders binnen de dialoog is een goed handvat om meerzijdig partijdig te zijn (Van der Meiden, 2020).

3.5. Conclusie

In dit hoofdstuk is er zicht gekomen op de verschillende factoren die van invloed zijn op de samenwerkingsrelatie met ouders gezien vanuit de contextuele benadering. Binnen deze benadering is de relationele ethiek de kern van waaruit een hulpverlener denkt, werkt en waaruit belemmerende en helpende factoren begrepen kunnen worden in de samenwerkingsrelatie met ouders. Belemmerende factoren van ouders zijn ondermeer delegaten, parentificatie, destructief recht en roulerende rekening. Daartegenover staan de helpende factoren vanuit de pleegzorgwerker, waaronder het aangaan van de dialoog met ouders vanuit meerzijdige partijdigheid. Hierdoor kunnen ouders de beweging maken van destructief recht naar constructief recht.

4. METHODE VAN ONDERZOEK

4.1 Inleiding

Voor de totstandkoming van deze thesis is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode vanuit een empirische-analytische stroming, omdat het om de ervaring van ouders gaat in de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker (Baarda et al., 2013). De meningen, gedragingen, gevoelens en behoeften van ouders staan centraal. De hoofdvraag wordt beantwoord door gebruik te maken van verschillende databronnen en dataverzamelmethode. Door deze triangulatie wordt een bijdrage geleverd aan de geldigheid van het onderzoek (Baarda et al., 2013). Achtereenvolgens worden in dit hoofdstuk de verschillende onderzoeksmethode per deelvraag beschreven en verantwoord. Tevens wordt er stilgestaan bij de betrouwbaarheid, validiteit en het verloop van het onderzoek.

4.2 Methode van onderzoek per deelvraag

4.2.1 Deelvraag één en twee

Voor het beantwoorden van deelvraag één ‘Wat weten we vanuit de literatuur over de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker na een uithuisplaatsingstraject van hun kind binnen de pleegzorg?’ en deelvraag twee: ‘Wat is bekend uit de contextuele theorie over belemmerende en helpende factoren in een samenwerkingsrelatie met ouders?’ is gebruik gemaakt van een literatuuronderzoek. Hierdoor is meer zicht gekomen op thema’s als, ouderschap na uithuisplaatsing en factoren die van invloed zijn op de samenwerking tussen ouders en pleegzorgwerkers. Voor de beantwoording van deelvraag twee is er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van oorspronkelijke contextuele literatuur. Vanuit deze literatuurstudie is zicht gekomen op contextuele factoren die helpend of juist belemmerend zouden kunnen zijn in de samenwerking met ouders. Voor de beantwoording van deelvraag één en twee is gebruik gemaakt van verschillende databanken, waaronder Wiley, NJI, online library, Springer Link en Narcis. Daarnaast is er gebruik gemaakt van literatuur die aanwezig is binnen de databank vanuit de CHE het Instituut Contextuele Benadering (ICB) de bibliotheek van de CHE en die van De Rading. Voor deelvraag één zijn de volgende Engels- en Nederlandstalige zoektermen gebruikt, uithuisplaatsing/ *out-of-home placement*, pleegzorg/ fostercare, samenwerken/ *collaborate*, verliesverwerking/ rouw/ loss processing/mourning, ouders/ parents, pleegzorgwerker/ foster carer, hulpverlening/ counseling. Voor deelvraag twee zijn de volgende Engels en Nederlandstalige zoektermen gebruikt, contextuele therapie, hulpverlener/ worker, ouder/ parent worker- parent relationship, helpende en belemmerende factoren, samenwerken, relationele ethiek, betrokkenheid/engagement, werkrelatie, belangrijke contextuele begrippen.

4.2.2 Deelvraag drie

Voor het beantwoorden van deelvraag drie: “Welke belemmerende en helpende factoren ervaren ouders in de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker?” zijn negen diepte-interviews afgenomen met ouders waarvan hun kinderen langdurig binnen de pleegzorg wonen. Het was niet gemakkelijk om ouders bereid te vinden voor een interview. Aartsen et al. (2021) verklaren deze weerstand van ouders door mogelijke schaamte en schuldgevoelens. Door een respectvolle, open en luisterende houding naar ouders heeft de onderzoeker geprobeerd het wantrouwen van ouders te verminderen. Daarnaast was specifiek taalgebruik helpend om ouders te stimuleren te praten over pijnlijke onderwerpen (Heldens et al., 2005). Tweemaal was er sprake van een no-show iets wat vaker voorkomt bij focusgroepen dan bij diepte-interviews (Gibson, 2007). Tweemaal heeft een interview online plaatsgevonden vanwege reisafstand en corona. De overige interviews vonden bij ouders thuis plaats of op verzoek van ouders op het kantoor van De Rading. Gedurende het interview werd door de onderzoekster een open houding aangenomen waardoor er ruimte gegeven werd voor de persoonlijke verhalen van ouders (Baarda et al., 2013). Doordat voor ouders emotionele en persoonlijke aspecten aan bod kwamen tijdens de interviews is er naast goed luisteren tijdens het interview, herhaaldelijk geëvalueerd aan de hand van de drie criteria van Gordon (geciteerd door Boeije & Bleijenbergh, 2019): Allereerst stelde de onderzoekster zichzelf de vraag of het verhaal van ouders duidelijk was, ten tweede of het verhaal compleet was en ten derde of het verhaal van ouders antwoord op de vraag gaf. De interviewleidraad, gebaseerd op het literatuuronderzoek, staat beschreven in bijlage twee.

4.2.3 Deelvraag vier

De vierde deelvraag: “Wat ervaren pleegzorgwerkers aan belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie met ouders?” is beantwoord doormiddel van één focusgroep gesprek. Deze focusgroep bestond uit vier pleegzorgwerkers allen werkzaam binnen de Rading. Er is gekozen voor een focusgroep omdat het de eigenschap heeft van een brainstormsessie waardoor pleegzorgwerkers op nieuwe gedachten kunnen komen. Binnen de focusgroep is door de onderzoekster, welke hierin fungeerde als gespreksvoorzitter, gericht toegewerkt naar een groepsdiscussie op basis van het literatuuronderzoek (deelvraag één en twee) en de interviews met ouders (deelvraag drie)(Baarda et al., 2013). In het gesprek stond de beleving van pleegzorgwerkers over de samenwerking met ouders centraal. Om te voorkomen dat het risico ontstaat dat er relatief weinig onderwerpen aan bod komen en om een zekere mate van structuur te bieden (Baarda et al., 2013), is er gebruik gemaakt van een interviewleidraad, zie bijlage vier. Door te kiezen voor een focusgroep gesprek met vier pleegzorgwerkers was er ruimte genoeg om met elkaar te discussiëren en gezamenlijke kennis uit te wisselen (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

4.3 Data- analyse

De informatie die uit het onderzoek is gekomen, is geanalyseerd middels een zelfgemaakt model waarin de data geordend en beschreven is. Het iteratieve proces van waarnemen, analyseren en reflecteren heeft een bijdrage geleverd aan de fases van open coderen en axiaal coderen om uiteindelijk bij selectief coderen te eindigen. De fase van open coderen heeft plaatsgevonden na het transcriberen van de interviews met ouders (deelvraag drie). Hierna volgde de fase van axiaal coderen waardoor de hoeveelheid aan codes geclusterd werden en contextueel konden worden geïnterpreteerd. In deze fase is een gedragswetenschapper geraadpleegd om de bevindingen voor te leggen waardoor er sprake was van peer debriefing. Hieruit bleek dat er één kernlabel opgenomen kon worden binnen de andere kernlabels. Daarnaast zijn alle coderingen opnieuw doorlopen en zijn sublabels aangescherpt en samengevoegd. Ten slotte volgde de fase van selectief coderen van waaruit de definitieve kernlabels zijn gevormd en vervolgens antwoord gegeven kon worden op de deelvraag.

De kernlabels vanuit deelvraag drie zijn gebruikt tijdens het focusgroep gesprek met de pleegzorgwerkers. Ook hier hebben de verschillende fases van open, axiaal als selectief coderen een bijdrage geleverd aan het beantwoorden van deelvraag vier. Zowel de interviews met ouders als de het focusgroepinterview zijn geanalyseerd met behulp van Atlas.ti (Friese, 2019). De kernlabelschema's zijn terug te vinden in bijlage vier en zes.

4.4 Validiteit

De validiteit is vergroot door gebruik te maken van verschillende dataverzamelmethode binnen het onderzoek. Door gebruik te maken van literatuuronderzoek, diepte-interviews en een focusgroep is er sprake van triangulatie wat bevorderend is voor de geldigheid van het onderzoek. Omdat het doel van dit onderzoek was om zicht te krijgen op de beleving van ouders is gebruik gemaakt van een vooropgestelde interviewleidraad waaruit een open gesprek aangegaan kon worden. Het hanteren van de interviewleidraad in het gesprek met ouders bleek lang niet altijd haalbaar omdat ouders veelal hun eigen verhaal wilde vertellen gericht op het verlies van hun kind. Door het verhaal van ouders verder uit te diepen en te benoemen dat de gegevens anoniem verwerkt worden is getracht sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen.

Tijdens de analyse is de validiteit vergroot door na het proces van transcriberen en coderen van de interviews te reflecteren waardoor waarheidsgetrouwe helpende en belemmerende factoren van zowel ouders als pleegzorgwerkers beter contextueel gedefinieerd konden worden (Baarda et al., 2013). Door gebruik te maken van een bestaande theorie, zoals het contextuele gedachtengoed, is tevens de validiteit vergroot (Baarda et al., 2013). Zowel collega hulpverleners als medestudenten hebben kritisch meegelezen gedurende het onderzoek waardoor er sprake was van peer debriefing en mogelijke vooroordelen en interpretaties verkleind zijn.

4.5 Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten is gebruik gemaakt van opnameapparatuur voor het vastleggen van de interviews waarvoor ouders vooraf geïnformeerd zijn en om toestemming is gevraagd middels een brief. Zo konden de interviews nogmaals beluisterd worden en letterlijk getranscribeerd voor een zo accuraat mogelijke weergave van het gesprek. Zowel de diepte-interviews met ouders als het focusgroep gesprek met pleegzorgwerkers zijn anoniem getranscribeerd en gecodeerd. Er is gebruik gemaakt van het computerprogramma Atlas.ti. zoals omschreven in 2.3 voor het coderen van de onderzoeksgegevens. Wat een bijdrage heeft geleverd aan het houden van overzicht en tevens het analyse proces navolgbaar heeft gemaakt. Hierdoor kon er vanuit de positie als onderzoeker met afstand gekeken worden naar de data en conclusies waardoor de kans op eigen interpretaties van de onderzoeker verkleind werden (Baarda et al., 2013). Verslaglegging is gedaan volgens de zevende druk van het American Psychological Association (APA) – stijlhandboek (Smits, 2020).

4.6 Werving

4.6.1 Werving ouders

De diepte-interviews zijn afgenomen bij ouders van kinderen die binnen een pleeggezin van de Rading wonen. In alle gevallen was er sprake van een langdurige plaatsing van pleegkinderen in zowel bestand als netwerkgezinnen. Laatste genoemde was geen voorwaarde binnen dit onderzoek maar zou wel interessant kunnen zijn voor vervolgonderzoek. Net als in het onderzoek van Singer et al. (2013) bleek het werven van ouders binnen dit onderzoek een moeizaam proces. De selectie eis, dat ouders enkel in aanmerking kwamen voor het onderzoek als zij pleegzorgbegeleiding ontvingen en hun kind in de periode van januari 2020 tot en met september 2021 uithuisgeplaatst is, bleek niet reëel. Middels meerdere oproepen bij diverse collega's van de Rading konden ouders toch benaderd worden. Met als positief resultaat dat er elf ouders geïnterviewd zijn in negen interviews, waarvan zes alleenstaande moeders, één alleenstaande vader en twee stellen. Voorafgaand aan het onderzoek zijn ouders zorgvuldig geïnformeerd en is hen ook gevraagd het “*informed consent*” te tekenen. Per mail of telefoon ontvingen ouders een bericht ter bevestiging en tevens een herinnering voorafgaand aan het interview.

4.6.2 Werving focusgroep

Voor de werving van de focusgroep zijn pleegzorgwerkers die werkzaam waren binnen de Rading benaderd. Drie pleegzorgwerkers hadden ruim 10 jaar ervaring in het werken met ouders waarvan hun kind langdurig binnen de pleegzorg woont. Eén pleegzorgwerker had twee jaar werkervaring. Voorafgaand aan het onderzoek zijn de pleegzorgwerkers geïnformeerd en was sprake van een mondelinge “*informed consent*”. Door de op dat moment geldende corona maatregelen heeft dit gesprek middels Microsoft Teams plaatsgevonden.

4.7 Verloop onderzoek

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode oktober 2021 tot juni 2022. De uitgebreide literatuurstudie is gedaan in de periode van oktober tot januari. Hieruit is de interviewleiddraad opgesteld voor ouders evenals pleegzorgwerkers. Gedurende de periode van januari 2022 tot maart 2022 hebben zowel de interviews als het focusgroepgesprek plaatsgevonden en zijn getranscribeerd. Het proces om ouders te verwerven voor het onderzoek heeft veel tijd en energie gekost vanwege de afstemming met collega's vanuit de Rading, evenals de ouders zelf. Deze inzet heeft wel geleid tot een groep van 11 respondenten. Met de transcripties en het analyseren van de data is in maart gestart. Op basis van de analyse is tot slot de conclusie en discussie geschreven.

5. OUDERS AAN HET WOORD

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op deelvraag drie: “Welke belemmerende en helpende factoren ervaren ouders in de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker als hun kind niet meer thuis woont?” In dit hoofdstuk wordt beschreven wat 11 ouders hier in diepte-interviews over vertelden. De interviewleidraad, toestemmingsverklaring en kernlabelschema’s zijn terug te vinden in bijlage twee, drie en vier.

5.2 De behoefte van ouders

In de interviews noemen ouders verschillende aspecten die zij belangrijk vinden wanneer zij in gesprek zijn met een pleegzorgwerker, zo geven vijf ouders aan het belangrijk te vinden om met een pleegzorgwerker te praten. Waarin vooral het napraten na een bezoek met het kind als helpend wordt ervaren (D3.110,D4.59,D5.188.239,D6.156,D7.26.124.128,D9.77). Twee ouders geven aan dat een ervaren pleegzorgwerker persoonlijk en meegaand is en rust uitstraalt (D6.48.116,D9.153). Dit wordt door hen als prettig ervaren. Daarin geven ouders wel aan dat de basishouding van de pleegzorgwerker van grote invloed is op het gesprek. Ongepast taalgebruik en het herhalen van woorden wordt door ouders als onprettig ervaren (D1.87,D2.43, D5.270,D7.42,D9.115). Ouders vinden het belangrijk dat er respectvol met hen wordt omgegaan (D1.86,D5.191,D5.265). Zo zegt één van de ouders: *“Dat je gewoon respecteert en niet gewoon hoe moet ik dat zeggen op diegene neerkijkt of zo”* (D6.214). Ouders vinden het prettig tijdens een gesprek met een pleegzorgwerker dat de contacten frequent (D2.71.101,D4.95.145,D5.219,D8.133.194) en face to face zijn (D1.110,D2.139,D7.26,D8.192). Ouders willen vooral dat er naar hen geluisterd wordt (D2.143,D6.184,D7.198,D8.99.150). Maar ook dat ze zich gehoord voelen in hun wensen en behoefte (D1.75.79,D5.75.94,D8.59.142). Zo geeft een moeder aan: *“Ja dan voelt het bijna als treiteren hoor...”* (D2.103). Wanneer een ouder kort van te voren te horen krijgt of haar vader mee mag naar een bezoek met haar kind.

5.2.1 Positieve aspecten benoemen

Drie ouders benadrukken dat het belangrijk is dat er niet alleen gekeken moet worden door de pleegzorgwerker naar de negatieve punten maar ook de positieve (D1.208,D5.197,D8.50). Opvallend is dat het merendeel van de ouders open staan dat een pleegzorgwerker hen direct aanspreekt op hun gedrag en houding naar hun kind in plaats van dit achteraf te horen (D1.208,D3.190, D5.200,D6.174,D9.117.186). Eén moeder zegt daarover: *“Ik had graag meer feedback willen hebben. In plaats van je doet het goed, je doet het goed. En pas achteraf na alles van ja maar dit en dit, en dit en dit, moest je anders doen”* (D7.104). Feedback ontvangen zorgt volgens deze ouder voor meer duidelijkheid en vertrouwen in de jeugdzorg (D7.122).

5.3 Invloed van de geschiedenis van ouders

Eerdere ervaringen van ouders lijken van invloed te zijn op de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker. Ouders zijn veelal beschadigd door wat ze hebben meegemaakt, wat ten koste gaat van het vertrouwen in de ander.

5.3.1 Belast verleden

Bij acht van de negen geïnterviewde ouders is er sprake van een belast verleden, waaronder huiselijk geweld en verwaarlozing (D1.41,D3.65-68, D4.33.35, D5.51,D6.8.52,D7.4.36,D8.142,D9.3). Daarin valt op dat problemen van ouders zich herhalen binnen de verschillende generaties. Zo zijn sommige ouders ook uithuisgeplaatst toen zij jong waren net als hun kind. Een andere belemmerende factor die genoemd wordt door een ouder is: *“Ja en toen ben ik gevlucht in de drugs dat had ik niet moeten doen. Dus ik ben een jaar lang... volop aan de drugs geweest. Gewoon om maar niet te hoeven nadenken”* (D8.142). De invloed van deze problematiek van ouders kan belemmerend zijn in het aangaan van relaties met hun omgeving. Met als gevolg vermijdsend gedrag naar een pleegzorgwerker (D1.81.283, D2.25,D3.22,D4.7.25,D5.2,D6.10.22.206,D7.50,D9.9).

5.3.2 Eerdere hulpverleningservaring

Ouders noemen belemmerende factoren zoals veel wisselingen in hulpverleners en (D1.273,D2.43.155, D4.111) een gebrek aan tijd vanuit de pleegzorgwerker (D2.23,45,D5.229.132). Daarnaast noemt één ouder: *“Ik heb moeite met me open te stellen. Ik probeer De Rading eigenlijk te vergeten... Mijn vertrouwen is beschadigd. Ik heb me één keer open op gesteld en dat werd tegen mij gebruikt”* (D1.239). Negatieve ervaringen hebben dan ook een belemmerende invloed (D1.132.239,D2.67,D5.40.72,156,D6.166,D7.22.54,D9.7.121).

5.3.3 Acceptatie

Eén ouder geeft aan dat hij de pleegzorgplaatsing van hun kind nooit zal accepteren. Daarentegen geven zes van de negen ouders aan dat zij de pleegzorgplaatsing wel accepteren. Dit ervaren zij als helpend waardoor zij verder kunnen met hun leven (D3.92, D4.53.147.151,D5.127,D6.100,D8.42,D9.27). Een ouder geeft aan dat acceptatie van de pleegzorgplaatsing een positief effect heeft op de samenwerkingsrelatie met een pleegzorgwerker, waardoor zij vragen durft te stellen (D6.122).

5.4 Loyaliteit vanuit ouders

Een andere helpende factor die door ouders wordt genoemd is dat ouders het belangrijk vinden het kind ruimte te geven om een relatie op te bouwen met pleegouders (D5.201.263, D6.28.114.144). Tevens geven vier ouders aan dat zij omwille van hun kind de pleegzorgplaatsing accepteren (D2.129,D8.76,D9.21). Een ouder verwoordt dit zo: *“Sommige mensen zeggen je vecht niet voor je kind. Waar moet ik voor vechten dan? Voor wat? Hij zit*

daar goed, hij hecht zich nu aan die mensen. En dan heb ik hem weer thuis en dan moet hij weer wennen“ (D3.28). Uit de interviews met ouders blijkt dat zij zich zorgen maken over de belastende gebeurtenissen die het kind heeft meegemaakt op zijn ontwikkeling (D6.264,D8.32.42.103.111, D9.17.91). Vanuit deze zorg lijken ouders gemotiveerd te zijn om aan zichzelf te werken (D6.28.122, D8.144). Een ouder zegt hierover: *“En hoe ouder hij wordt hoe wijzer die wordt... stel dat hij dan een keer zou komen en je bent er niet of hij ziet je zo”* (D9.69). Waarmee deze ouder aangeeft dat hij gemotiveerd is en beschikbaar wil zijn voor zijn zoon.

5.4.1 Contact met het netwerk

Tot slot geven vijf ouders aan dat zij het fijn zouden vinden wanneer hun netwerk ook de kans krijgt om hun kind te ontmoeten tijdens de omgangsregeling (D1.156.177,D2.61.71,D3.140,D7.72, D9.147-149). Ouders willen dat hun ouders zich opa en oma kunnen voelen, maar willen hun kind ook laten zien aan vrienden. Echter ervaren ouders hierin beperkingen en leveren vragen aan de pleegzorgwerker geen verduidelijking op.

5.5 Samenwerking vanuit verschillende perspectieven

5.5.1 Wantrouwen

Binnen de samenwerkingsrelatie geven twee ouders aan dat gelijkwaardigheid een voorwaarde is (D3.72,D4.105). Zo geeft één ouder aan dat zij zich minder vrij voelt om te spreken doordat haar positie anders is als die van pleegouders. Daarnaast geven drie ouders aan dat zij het gevoel hebben dat er door de pleegzorgwerker op hen gelet wordt waardoor zij bang zijn om fouten te maken in het contact met hun kind (D1.192,D3.54.56,D7.122). Zo omschrijft een ouder haar gevoel tijdens de omgang met haar kind: *“Het voelt gewoon alsof je een rijexamen doet en dan elke dag. En dan gaat het niet om je rijbewijs maar om je kind...Ik vind het doodeng en dat heb je dan met je eigen kinderen”* (D3.58). Hieruit blijkt hoe bang deze ouder is om fouten te maken.

5.5.2 Vertrouwen

Vertrouwen is voor ouders een belangrijke waarde binnen de samenwerkingsrelatie met een pleegzorgwerker. Voor één van de ouders is het een voorwaarde om een hulpverleningstraject te starten (D5.187). Bijna de helft van de ouders geeft aan dat zij het prettig vinden als een pleegzorgwerker hen het vertrouwen en ruimte geeft tijdens de contactmomenten met hun kind (D5.173,D6.122,D7.26,D8.50). Eén ouder heeft ervaren dat door zich open te stellen, zij ook meer betrokkenheid in de samenwerkingsrelatie ervaarde (D6.100). Daarentegen benoemt één ouder: *“Pleegouders vertelden mij vaak meer informatie dan dat pleegzorgwerkers zouden moeten doen”* (D8.93). Waarmee deze ouder aangaf meer vertrouwen te hebben in pleegouders dan in de pleegzorgwerker.

5.5.3 Basishouding pleegzorgwerker

Volgens twee ouders is het belangrijk dat een pleegzorgwerker werkervaring heeft en om kan gaan met de heftige problematiek van ouders (D6.214,D9.113,115). Ouders geven aan dat zij het prettig vinden als een pleegzorgwerker empathisch, eerlijk en gemeend is, door onder andere hun medeleven te tonen vanuit een open en eerlijke houding (D1.277.299,D3.158,D4.161.163,D6.160,D7.202). Zes ouders geven aan het als helpend te ervaren dat een pleegzorgwerker meedenkt in het contact met hun kind (D1.208,D2.85,D3.214,D4.71.137,D5.155,D6.126.194).

5.5.4 Tijd

Twee ouders geven aan dat zij tijd nodig hebben om hun eigen behandeling af te ronden waarna ze open kunnen staan voor de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker. Verschillende ouders geven aan dat zij tijd nodig hebben om zich gehoord te voelen en een vertrouwensrelatie op te bouwen met de pleegzorgwerker (D1.281,D2.155,D4.56-57.105,D5.162,D6.76.148.200,D7.52.222,D9.61.113). De reden daarvoor wordt door één van de ouders zo uitgelegd: *“Sommige dingen wat je dan vertelt... en waar emotie bij komt kijken daar moet gewoon tijd en ruimte voor zijn... En ik heb ook weleens hulpverleners gehad die direct over gingen naar een oplossing zoeken... soms is daar nog niet eens de ruimte voor...”* (D4.153). Tijd voor het eigen proces en opbouw van de vertrouwensrelatie zijn belangrijke factoren.

5.6 Er mogen zijn als ouder

Drie ouders geven aan geen steun te hebben ervaren van de pleegzorgwerker op het moment dat hun kind niet meer thuis woonde (D3.60,D7.64.144,D8.82.99.125). Ouders voelen zich niet gehoord en begrepen in de zorg voor hun kind. Eén ouder geeft aan zich wel gehoord te voelen door een pleegzorgwerker doordat deze bereikbaar en beschikbaar is voor overleg, deze pleegzorgwerker was overigens lang betrokken (11 jaar) (D6.116.230).

5.6.1 Emoties erkennen

Veruit de meeste ouders geven aan dat emoties en gevoelens zoals boosheid, verdriet, schaamte en schuldgevoel kunnen leiden tot vermijding wat belemmerend is binnen de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker (D175.91.92.148,D4.53.107,D5.160,D6.72.84,D8.138,D9.27.53.163). Drie ouders geven aan dat zij zelf moeten leren omgaan met hun emoties en daarin geen hulp nodig hebben van een pleegzorgwerker (D4.43-45,59,D6.106.138,D9.3.27.131). Zo noemt één moeder *“Ik denk dat je het uiteindelijk zelf moet doen... Wie kan je helpen om te accepteren dat je je kinderen niet terugkrijgt? Niemand denk ik”* (D8.109).

5.6.2 Ouderrol

Vanuit de interviews met ouders blijkt dat het oudergevoel blijft ondanks dat hun kind niet meer thuis woont. Volgens ouders is het een belangrijke taak van de pleegzorgwerker om deze ouderrol te waarborgen en bevestigen door bijvoorbeeld zorg te dragen voor een foto van ouders in de slaapkamer van het kind (D2.91,D9.97). Drie ouders vertellen dat zij zich betrokken voelen door de pleegzorgwerker (D3.30,D6.88.102,D9.95). Daarin vinden zij het belangrijk dat hun mening gehoord wordt en er gevraagd wordt naar hun eigen ervaring vanuit het verleden, wat helpend is voor hun kind (D1.258,D3.124,D9.139.143). Het merendeel van de ouders vindt het helpend wanneer een pleegzorgwerker ouders ondersteunt (D2.59.109,D3.144.136,D5.252,D6.128.278,D8.44.46,D9.85.198). Zo geeft een ouder aan; “*Ik hoop gewoon te leren dat ik wat afstand kan nemen. Want ik ben... haar moeder maar ik ben niet haar opvoeder*” (D5.252). Waardoor ouders op een passende manier zorg leren dragen voor hun kind.

5.7 Externe hulpmiddelen

5.7.1 Pleegouders

Vier ouders geven aan, dat het voor hen helpend is als er met regelmaat een gezamenlijk gesprek met zowel pleegouders als de pleegzorgwerker gevoerd wordt. Omdat er dan meer en makkelijker informatie met elkaar gedeeld wordt (D2.131,D6.130,D7.80,D8.36.90). Opvallend hierin is deze uitspraak van een ouder “*En ze moesten een handtekening hebben voor een identiteitsbewijs, nou helemaal prima... daar heb ik helemaal geen NAAM PLEEGZORGWERKER voor nodig want we doen het zelf wel*” (D3.138). Waarmee deze ouder aangeeft de samenwerkingsrelatie met pleegouders belangrijker te vinden dan die met de pleegzorgwerker.

5.7.2 Externe hulp

Bijna alle ouders geven aan dat hun eigen hulpverlening helpend is geweest gedurende het proces van de uithuisplaatsing van hun kind en geven hier de voorkeur aan boven die van de samenwerking met een pleegzorgwerker (D1.106.269,D2.23,D4.47,D7.68,D8.50). Een suggestie van één ouder is dat een pleegzorgwerker externe hulp vraagt op het moment dat zij te maken hebben met een moeilijke doelgroep van ouders, waardoor zij weten hoe ze om kunnen gaan met bijvoorbeeld verslaafde ouders (D9.113).

5.7.3 Netwerk

In de periode van de uithuisplaatsing van hun kind geven drie ouders aan dat zij geen steun hebben ervaren vanuit hun netwerk (D1.56,D3.24). Zo geeft één moeder aan “*Wie was er voor mij, dat is een mooie. Vrij weinig mensen, je staat er echt alleen voor*” (D6.70). Hieruit blijkt dat een pleegzorgwerker één van de weinige mensen met wie een ouder contact heeft.

5.7.4 Passende interventie

Binnen de hulpverleningstrajecten met ouders zijn er verschillende interventies ingezet. Daarin geven vijf ouders aan dat zij onder andere, Video Interactiebegeleiding (VIB), een oudermodule, Write junior en de contextuele hulpverlening als helpend hebben ervaren (D4.65.67,D5.242.244,D6.266,D8.50). Zo vertelt één van de ouders: *“Waar ik heel veel aan gehad heb is VIB...Wauw dat was echt confronterend, zo, maar daar heb ik van geleerd”* (D6.272). Eén ouder geeft aan dat het belangrijk is dat de interventie ingevuld wordt aan de hand van de hulpvraag van de ouders (D9.171).

5.8 Verwachtingen

De meeste ouders geven aan dat zij niet goed geïnformeerd worden door de pleegzorgwerker (D1.222.216,D2.49.79.95,D7.104,D8.78.95,158,D9.145), drie ouders geven aan dat zij wel geïnformeerd worden door de pleegzorgwerker en dit als prettig ervaren (D1.184,D2.51,D4.61). Hieruit blijkt de behoefte van ouders dat zij voldoende informatie van de pleegzorgwerker willen over hun kind. Veruit de meeste ouders hebben dan ook de behoefte dat een pleegzorgwerker meer betrokkenheid laat zien naar ouders (D1.233,D2.97-98.172.205.248,D5.183,D6.226,D7.78.104.146,D8.163.181,D9.73.180), anderzijds geven drie ouders aan geen betrokkenheid te wensen van de pleegzorgwerker (D3.138,D4.61,83,D8.121). Zo zegt één moeder: *“Mag ik heel eerlijk zijn? Dat na tegenvallende hulpverlening ik er niet meer heel veel behoefte aan heb”* (D8.200).

5.8.1 Duidelijkheid krijgen

Vijf ouders geven aan dat zij onduidelijkheid hebben over de taak van een pleegzorgwerker en wat ze van hen kunnen verwachten (D1.289,D2.111,D3.167-168,D7.72,D8.32.69.93). Eén ouder verwoordt dit als volgt: *“Dat niet weten van dingen dat is het meest erge wat ik in die tijd heb gehad...Er is alleen maar onzekerheid, onzekerheid, onzekerheid, dat maakt mensen kapot denk ik”* (D8.175). Het was helpend geweest als een pleegzorgwerker deze ouder had geïnformeerd vanaf de start van de pleegzorgplaatsing.

5.8.1 Uitbreiding contact kind

Het merendeel van de ouders geeft aan dat zij een uitbreiding willen in het contact met hun kind, waarin verzorgingsmomenten, maar ook logeermomenten belangrijk voor hen zijn (D2.77.123,D3.198,D5.128,D6.132.144.252,D7.232,D8.87.190). Het maken van een planning over de contactmomenten, zou volgens één ouder een taak van een pleegzorgwerker zijn. (D8.190).

5.9 Conclusie

In de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker blijkt een basishouding waarin een pleegwerker beschikbaar, betrokken en empathisch is, van grote invloed op de samenwerkingsrelatie. Opvallend is dat ouders aangesproken willen worden op hun gedrag

indien dit niet passend is naar hun kind. Zowel het belaste verleden als de persoonlijkheidsproblematiek van ouders blijkt belemmerend te zijn in vormgeven van de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker. Het wantrouwen van ouders in de pleegzorgwerker door eerdere ervaring met hulpverleners blijkt hierin een belemmerende factor. Belangrijke thema's voor ouders zijn zowel de ruimte voor de loyaliteit van ouders naar hun kind en het eigen netwerk. Ouders willen hiervoor graag meer erkenning en begrip vanuit de pleegzorgwerker. Ten slotte geven ouders aan dat het voor hen helpend is wanneer er meer duidelijkheid en afstemming is over de onderlinge verwachtingen, wensen en behoeften van zowel, ouders, pleegouders, het kind als de pleegzorgwerker.

6. CONTEXTUELE ELEMENTEN VOLGENS PLEEGZORGWERKERS.

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op deelvraag vier: “Wat ervaren pleegzorgwerkers aan belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie met ouders? Deze deelvraag wordt beantwoord door middel van de analyse van het focusgroepgesprek met vier pleegzorgwerkers. De interviewleidraad en het kernlabelschema zijn terug te vinden in bijlage vijf en zes.

6.2 In gesprek met ouders

Vanuit het focusgroepgesprek met vier pleegzorgwerkers komt naar voren dat iedereen het belangrijk vindt dat ouders, zich gezien en gehoord voelen (P1.51,P4.76,P2.121,P3.123). Eén pleegzorgwerker benoemt de volgende basishouding naar een ouder: *“Ik merk dat ik heel erg een basishouding heb dat iedere ouder het beste voor zijn kind wil”* (P4.76). Gedurende het gesprek met ouders merken pleegzorgwerkers dat het belemmerend is wanneer zij te dwingend zijn en te veel in herhaling vallen (P3.83). Dit laatste is wel weer helpend bij ouders met een lichtverstandelijke beperking (P3.92). Tijdens het gesprek met ouders merken pleegzorgwerkers dat de emoties van ouders belemmerend kunnen zijn binnen de samenwerkingsrelatie (P2.41,P3.14,P2.30,32). Zo geeft één pleegzorgwerker aan dat een ouder genoemd heeft: *“... die gesprekken doen mij gewoon te veel pijn. Dat is waarom afspraken niet doorgaan omdat het gewoon te pijnlijk is. Dat is wat ik vaak zie dat ouders daarvan weg bewegen...”* (P2.32). Een ouder heeft dan ook tijd nodig om het gesprek aan te kunnen gaan volgens één pleegzorgwerker (P4.40). Ten slotte geeft één pleegzorgwerker aan dat het belangrijk is de wensen en behoeften van de ouders te onderzoeken, omdat hierin vaak meer mogelijk is dan vooraf gedacht wordt door betrokken partijen (P2.23).

6.3 Factoren die van invloed zijn

Door de pleegzorgwerkers wordt de eigen problematiek waaronder, verslaving, psychiatrische problematiek of een verstandelijke beperking van ouders als belemmerend ervaren. Waardoor ouders minder beschikbaar zijn (P1.49,P3.14,47,P4.22,24). De samenwerkingsrelatie met ouders wordt dan ook als wisselend ervaren binnen de focusgroep (P1.2,P2.6,P4.69), waarin de vermijdende ouders de overhand hebben (P1.2,P3.18,P2.32,P4.34). Zo geeft één van de pleegzorgwerkers aan: *“Wat ik heel wisselend vind is de bereikbaarheid van ouders. De ene is echt heel goed bereikbaar maar de ander daar moet je steeds achterheen...dan spreek ik al vaak af zal ik even als reminder een appje sturen? En dan stuur ik een appje en dan is iemand toch weer ziek”* (P3.12). Een reden zou volgens een pleegzorgwerker gezocht kunnen worden in het feit dat ouders in een rouwproces zitten (P3.43) en dat er veel tijd zit tussen de afspraken met ouders waardoor er weer opnieuw een vertrouwensband moeten worden opgebouwd (P4.22).

6.3.1 Werkrelatie

Twee pleegzorgwerkers zijn het erover eens dat hun beschikbaarheid en betrokkenheid helpend is voor het opbouwen van een samenwerkingsrelatie (P4.67,69,P4102,121). Daarnaast noemt één pleegzorgwerker het belang van ontschuldigen van ouders, door middel van het terugkijken met ouders op hun eigen opvoeding en de tekorten hierin. Waardoor ouders niet in staat zijn hun eigen kind te geven wat zij eigenlijk zouden willen geven (P3.112,114). Een pleegzorgwerker reageert hierop als volgt; “ *Dat klinkt bijna therapeutisch hé, dan denk ik heb je daar tijd voor?* ” (P4.115). Het opbouwen van een werkrelatie kost tijd volgens deze pleegzorgwerker (P4.67). Tijd die door pleegzorgwerkers niet wordt ervaren binnen hun caseload. Echter door lang betrokken te zijn, ervaren ouders de pleegzorgwerker als stabiele factor en voelen zij zich begrepen wat helpend is voor het vertrouwen binnen de samenwerkingsrelatie.

6.4 Familiebanden

Binnen het focusgroepgesprek geven pleegzorgwerkers aan weinig zicht te hebben op de familiebanden van ouders. Slechts één pleegzorgwerker is actief aan het werk gegaan met de relatie van de ouder naar het familienetwerk in het buitenland. De pleegzorgwerker signaleerde hierin het loyaliteitsconflict van de ouder tussen het pleegkind en het familienetwerk. Doordat de ouder uitging van de wensen van de familie in plaats van het kind. Door een familie-opstelling te maken kreeg deze familie letterlijk een plek wat helpend bleek voor deze ouder (P2.63). In relatie tot het kind wordt eenmaal benoemd dat een ouder het belang van het kind voor laat gaan op het eigen belang (P4.65).

6.5 Beschikbaarheid pleegzorgwerker

Eén van de belangrijkste taken is volgens de pleegzorgwerkers het behartigen van de belangen van zowel ouders, pleegouders als het pleegkind wat een pleegzorgplaatsing ten goede komt (P1.138,P2.133,P3.133-134). “ *Zeker als de samenwerking tussen ouders en pleegouders niet goed is kan dat er soms ook voor zorgen dat ze dan pleegouders en pleegzorgbegeleiders tegen zich voelen. Ik denk dat het belangrijk is om uit te stralen, van ik kan er ook voor jullie zijn en ik kan jullie ook helpen met dingen* ” (P1.128). Daarentegen merken pleegzorgwerkers hierin ook een gebrek aan tijd binnen hun caseload (P1.51,P4.100,P4.102,P4.132). Zo benoemt één pleegzorgwerker dit als volgt: “ *Want als je maar twee bezoeken per jaar kan doen, dan zeg je daar toch eigenlijk ook mee jullie zijn minder belangrijk?* ” (P3.116). Wat volgens pleegzorgwerkers belemmerend is in de samenwerking met ouders.

6.5.1 Ervaring oudermodule

Pleegzorgwerkers die gewerkt hebben met de oudermodule geven aan dat timing en de duur van een jaar ontoereikend is voor het proces van ouders (P4.26,37-38,P2.121). Zij ervaren grote verschillen tussen ouders wanneer het gaat om de open houding naar de hulpverlening. Evenals dat de gevoelens van ouders en het toewerken naar acceptatie niet binnen een bepaald kader te vatten zijn. Het zou helpend zijn wanneer de oudermodule veel meer geïntegreerd

wordt binnen de totale hulpverlening (P3.47), waarin er steeds met ouders gekeken wordt wat voor hen op de voorgrond staat.

6.6 Erkenning

Twee pleegzorgwerkers signaleren bij ouders gevoelens van schaamte, schuldgevoel en rouw wat veelal stress en onrust oplevert bij ouders (P2.119,P4.22,29,65). Door bewustwording van deze gevoelens geeft één pleegzorgwerker aan dat ouders soms ook vanuit schuld en schaamte bepaalde zaken niet durven te vertellen (P2.126). Daarnaast zijn de pleegzorgwerkers het erover eens dat het belangrijk is om ouders erkenning te geven voor deze emoties, wat het vertrouwen van ouders in de pleegzorgwerker ten goede komt (P4.22,34,94,P2106,121). Dit vertrouwen zal echter opgebouwd moeten worden, geeft één van de pleegzorgwerkers aan (P4.94). Ouders willen namelijk weten wat zij aan een pleegzorgwerker hebben. Zo levert een onbegeleid bezoek tussen ouders en kind, een bijdrage aan het vertrouwen van de ouder in de pleegzorgwerker (P1.104). Hierdoor voelen ouders zich gesterkt in hun ouderrol.

6.6.1 Tegenstelling

Eén pleegzorgwerker wijst op de tegenstelling in het bekrachtigen van de ouderrol enerzijds, maar aan de andere kant deze rol inperken; *“Want aan de ene kant zeg je, ja maar je blijft altijd een belangrijke rol spelen in het leven van de kinderen en ondertussen is er een andere beweging... Zo van ja het opvoedbesluit is genomen dus dan gaat de bezoeksregeling ook veel minder worden... dat bijt elkaar dan zo voor mijn gevoel”* (P2.106). Het kan helpend zijn volgens deze pleegzorgwerker, de ouder te zien als: *“...een klein verlaten kind, een innerlijk kind wat zich ook verlaten voelt en veroordeeld”* (P2.121) wat de samenwerking ten goede komt.

6.7 Hulpbron

Binnen de samenwerkingsrelatie met ouders wordt er wisselend gebruik gemaakt van hulpbronnen door de pleegzorgwerkers. Er wordt vooral gebruik gemaakt van hulpbronnen om ouders te steunen en de dialoog op gang te brengen, waaronder de inzet van de eigen hulpverlening van ouders (P3.16). Slechts één pleegzorgwerker heeft actief gebruik gemaakt van een genogram of een familieopstelling, wat als waardevol werd ervaren door de ouder en het netwerk (P2.63,142). Daarnaast geeft deze pleegzorgwerker aan dat het helpend is wanneer een pleegzorgwerker vanaf de start van de uithuisplaatsing betrokken is (P2.28). Echter de pleegzorgwerker zal dan wel een neutrale rol moeten hebben binnen het hulpverleningsproces (P2.8). Alle pleegzorgwerkers geven aan dat zij het fijn zouden vinden om met elkaar in gesprek te gaan over de inzet van de oudermodule omdat de uitvoering toch weer een beetje wegzakt (150).

6.8 Verwachtingen

Drie pleegzorgwerkers denken dat zij ouders wat kunnen bieden in de ouderbegeleiding (P2.30,P3.55,P4.100). Zij zien wel een belemmering tijdens de start van een oudermodule.

Ouders verwachten door middel van de samenwerking met de pleegzorgwerker een uitbreiding van het contact met hun kind. Daarom is het ook noodzakelijk dat er zicht komt op welke rol de ouder krijgt en wat voor een invloed dit heeft op het kind. Het is dan ook belangrijk dat de pleegzorgwerker duidelijkheid creëert in de rol van zowel ouders, pleegouders en zichzelf (P2.106,P3.55,P4.22). Hierdoor weet een ouder wat hij van de pleegzorgwerker kan verwachten, wat de samenwerking ten goede komt. Binnen deze samenwerking is het belangrijk volgens de pleegzorgwerkers dat er gestreefd wordt naar een gezamenlijk doel (P2.135,P4.76). Namelijk een prettige en ideale opvoedsituatie voor het kind. Zowel ouders als pleegouders zijn hierin belangrijke partijen. Eén pleegzorgwerker geeft echter aan dat zij merkt dat sommige ouders de pleegzorgwerker zien als iemand voor pleegouders. Ouders willen liever iemand speciaal voor hun (P1.50). Het is dus belangrijk om tijdens de start van een begeleidingstraject met ouders na te gaan waar de behoefte ligt in de samenwerking.

6.9 Conclusie

Geïnterviewde pleegzorgwerkers zijn zich bewust van hun basishouding naar ouders, die zowel belemmerende als helpende factoren met zich meebrengt. In gesprek met ouders zien zij het belang dat ouders zich gehoord voelen. De negatieve samenwerkingsrelaties schrijven pleegzorgwerkers toe aan de persoonlijkheidsproblematiek van ouders, het belast verleden en eerdere ervaring met de hulpverlening. De loyaliteit van ouders komt binnen begeleidingsgesprekken weinig aan bod. Tevens valt op dat pleegzorgwerkers het lastig vinden erkenning te geven voor de ouderrol en aan de andere kant het contact met het pleegkind in te perken. Naast inzicht in de verwachtingen van ouders zouden hulpbronnen zoals VIB en een genogram helpend kunnen zijn in de samenwerking met ouders.

7. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

7.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was zicht te krijgen op de belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker en hoe deze factoren contextueel geïnterpreteerd kunnen worden. In dit hoofdstuk zullen de verkregen resultaten vanuit een contextueel perspectief beschreven worden.

Uit dit onderzoek blijkt dat verreweg de meeste ouders welwillend zijn om een samenwerkingsrelatie aan te gaan met een pleegzorgwerker. Ouders vinden het prettig wanneer er door een pleegzorgwerker naar hen geluisterd wordt en zij zich gehoord voelen in hun wensen en behoeften. Anderzijds, wanneer ouders zich niet gehoord voelen in deze behoefte ervaren zij dit als “treiteren” door een pleegzorgwerker. Opvallend is dat ouders open staan voor feedback vanuit de pleegzorgwerker wanneer het gaat over de omgang met hun kind. Daarin vinden ouders het belangrijk naast kritische feedback ook positieve feedback te ontvangen. Dit zorgt voor meer duidelijkheid en stimuleert vertrouwen binnen de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker. Dit resultaat sluit aan bij de meest helpende interventie binnen het contextuele gedachtengoed, namelijk de authentieke relatie binnen de dialoog tussen ouders en pleegzorgwerker. Concluderend kunnen we stellen dat het uitgangspunt van Nagy over de wederkerige relatie een helpende factor is binnen de samenwerkingsrelatie met ouders. Omdat vanuit deze relatie pleegzorgwerkers oog hebben voor de menselijke motivatie en het gedrag van ouders vanuit hun context. Hierdoor voelen ouders zich gehoord. Het is belangrijk dat pleegzorgwerkers een niet veroordelende, meerzijdige partijdige houding naar ouders hebben, wat de dialoog ten goede komt.

Naast andere onderzoeken blijkt ook uit dit onderzoek dat eerdere negatieve ervaring van ouders in de samenwerkingsrelatie met de hulpverlening als belemmerende factor gezien wordt. Het gevolg kan zijn dat ouders geen vertrouwen hebben in de pleegzorgwerker. Daarnaast worden ouders veelal belemmerd vanwege een belast verleden of persoonlijkheidsproblematiek. Wanneer een pleegzorgwerker kennis heeft van contextuele begrippen, als de roulerende rekening en destructief recht, kunnen zij meer zicht krijgen op de intergenerationele gevolgen van onrecht op ouders. Door als pleegzorgwerker erkenning te geven voor dit onrecht, kan het vertrouwen van ouders vergroot worden binnen de samenwerkingsrelatie. Door deze erkenning kunnen ouders constructief recht verwerven, wat een positieve bijdrage levert aan het acceptatieproces van ouders.

Een ander contextueel begrip dat aan bod komt vanuit de gesprekken met ouders is loyaliteit. Uit de resultaten blijkt dat wanneer een kind niet meer thuis woont een ouder het beste voor zijn kind wil. Ouders zoeken naar een manier om ouder te blijven van hun kind. Dit is een bevestiging van de onverbreekelijke band tussen ouders en kind zoals omschreven door Nagy. Ouders geven aan dat zij vanuit deze loyaliteit bereidt zijn om aan zichzelf te werken en het kind ruimte te geven in de relatie met pleegouders. Erkenning geven voor de loyaliteit tussen ouders en kinderen is noodzakelijk binnen de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker. Opvallend is dat het begrip loyaliteit binnen het focusgroepgesprek nauwelijks aan bod komt, terwijl vanuit de contextuele theorie ruimte

geven aan de existentiële loyaliteit tussen ouder en kind juist nodig is. Stilstaan met ouders bij groei en verstoringen in deze verbondenheid met hun kind geeft ouders de ruimte invulling te geven aan hun ouderrol.

Ouders geven aan dat het helpend is wanneer een pleegzorgwerker empathisch, eerlijk en gemeend is. Dit raakt aan het contextuele begrip meerzijdige partijdigheid. Dit vraagt van een pleegzorgwerker naast partijdigheid aan het kind en pleegouders, ook partijdigheid aan de ouders. Binnen de samenwerkingsrelatie zien ouders gelijkwaardigheid als helpende factor. Ouders ervaren echter dat er voortdurend op hen gelet wordt, waardoor zij een andere positie ervaren ten opzichte van pleegouders. Voor ouders is het helpend wanneer zij hun kind zonder begeleiding mogen zien en de ruimte krijgen zelf invulling te geven aan het bezoek. Ouders benadrukken hiermee het contextuele begrip, wederzijds vertrouwen. Dit proces van vertrouwen heeft tijd nodig, tijd die volgens ouders ontbreekt in de samenwerkingsrelatie met een pleegzorgwerker. Door de pleegzorgwerkers wordt de factor tijd ook genoemd als een belemmerende factor. Zij ervaren te weinig tijd voor ouders binnen hun caseload en willen meer voor hen doen dan binnen hun mogelijkheden ligt. Binnen het contextuele begrip tijd is de fijngevoeligheid van een pleegzorgwerker een helpende factor in de opbouw van vertrouwen binnen de samenwerkingsrelatie met ouders. Door deze fijngevoeligheid kan een pleegzorgwerker prioriteiten stellen en ruimte maken voor partijdigheid aan ouders. Zo is het bijvoorbeeld van belang dat ouders direct geïnformeerd worden door de pleegzorgwerker over de gemoedstoestand van hun kind na de uithuisplaatsing. Door ouders hierover te informeren worden zij actief betrokken bij het proces, waarin ruimte is voor de gevoelens van ouders, hiermee groeit het vertrouwen in de pleegzorgwerker. Uit dit onderzoek blijkt bovendien dat het merendeel van de ouders aangeeft open te staan om met een pleegzorgwerker invulling te geven aan de ouderrol.

Uit dit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de ouders tijdens het rouwproces van het “verlies” van hun kind een voorkeur heeft om de al aanwezige hulpverlening voort te zetten, in plaats van dit traject aan te gaan met een pleegzorgwerker. Een reden hiervoor is dat ouders al een vertrouwensrelatie hebben met de al aanwezige hulpverlening. Vanuit een contextueel perspectief kan deze hulpverlening als hulpbron gezien worden. Bij gebrek aan steun vanuit het eigen netwerk worden hulpverleners vaak hulpbronnen, ook de pleegzorgwerker kan hierin helpend zijn. De verschillende interventies die ingezet zijn bij ouders, waaronder contextuele therapie en video-interactiebegeleiding, worden door ouders als helpend ervaren. Weliswaar blijft het zorg op maat waarin het volgens ouders prettig is hen te betrekken bij de keuze voor de inzet van de interventie. Concluderend kunnen we stellen dat het van belang is wanneer een pleegzorgwerker onderzoekt welke hulpbronnen er zijn. Immers vanuit het contextuele gedachtengoed is een hulpbron behulpzaam in de verwerking van pijn, het aangaan van de dialoog en versterking van de zelfvalidatie en zelfafbakening. De geïnterviewde pleegzorgwerkers hebben geen zicht op deze hulpbronnen.

Ten slotte lijken contextuele begrippen als, verwachtingen en wensen van ouders belangrijke factoren binnen de samenwerkingsrelatie tussen ouders en de pleegzorgwerker. Zo geven ouders aan dat zij geen zicht hebben op de taken van een pleegzorgwerker. Graag zouden zij meer betrokkenheid willen als het gaat over belangrijke beslissingen. Daarin vinden ouders dat hun eigen levenservaring van belang is en bruikbare adviezen oplevert in de

opvoeding van hun uithuisgeplaatste kind. Wanneer ouders hierin gehoord worden door een pleegzorgwerker mag je verwachten dat er bij ouders een ingang tot samenwerking is.

7.3 Discussie

Doordat zowel ouders als pleegzorgwerkers geïnterviewd zijn tijdens het onderzoek is er sprake van triangulatie wat de validiteit van de resultaten vergroot. Daarnaast zijn de uitkomsten getoetst aan de theorie.

Ondanks een moeizaam wervingsproces waren er toch 11 ouders bereid om in gesprek te gaan. De motivatie van ouders om te praten sluit aan bij de bevindingen van het onderzoek. Namelijk dat ouders de behoefte hebben om gehoord te worden en stil te staan bij hun wensen en verwachtingen. Daarnaast bleek dit een belemmerende factor waardoor bepaalde thema's nauwelijks aan bod kwamen en van invloed zijn geweest op de resultaten.

Het feit dat ouders graag direct feedback willen ontvangen van hun pleegzorgwerker geeft aan dat ouders bereid zijn reflecterend naar zichzelf te kijken binnen de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker. Het is echter de vraag of ouders tijdens een uithuisplaatsing feedback kunnen ontvangen van een pleegzorgwerker waarin spanning en stress belemmerende factoren zijn.

Tevens is het de vraag hoe recht wordt gedaan aan ouders als een omgangsregeling wordt ingeperkt terwijl van ouders wordt verwacht dat zij invulling geven aan hun ouderrol. Wanneer er vervolgens overgegaan wordt tot een gezagsbeëindigende maatregel raken ouders hun laatste beetje zeggenschap kwijt. Vanuit de contextuele benadering wordt het belang van de onvoorwaardelijke relatie tussen ouder en kind juist bekrachtigd. Een taak van de pleegzorgwerker is om samen met ouders te kijken hoe zij opnieuw invulling kunnen geven aan hun ouderrol. Een pleegzorgwerker ervaart echter een gebrek aan tijd en voelt zich handelingsverlegen. Waardoor ouders de bevestiging krijgen dat een pleegzorgwerker niet beschikbaar is voor hen. Het is dan ook de vraag of het haalbaar is om onder deze omstandigheden, voor zowel ouders als pleegzorgwerker, invulling te geven aan de ouderrol.

Uit onderzoek van de Baat et al., (2015) blijkt dat het accepteren van de pleegzorgplaatsing een belangrijk aspect is in de samenwerking met ouders. Binnen dit onderzoek geven ouders echter aan dat zij zelf moeten leren omgaan met hun emoties en acceptatie proces wanneer hun kind niet meer thuis woont.

Ten slotte geven pleegzorgwerkers aan het lastig te vinden dat de verwachtingen van ouders hoger zijn in het contact met hun kind wanneer sprake is van een goede samenwerkingsrelatie. Ouders verwachten hierin een uitbreiding van het contact met hun kind door een pleegzorgwerker, terwijl de omgangsregeling vast staat. Deze motivatie van ouders kan verklaard worden vanuit de onvoorwaardelijke existentiële relatie tussen ouder en kind, een belangrijke factor binnen de contextuele theorie.

7.4 Aanbevelingen

7.4.1 Aanbevelingen voor de praktijk

Uit dit onderzoek blijkt dat ouders wisselende boodschappen afgeven wanneer het gaat over de samenwerkingsrelatie met een pleegzorgwerker. Aan de ene kant willen ouders gezien, gehoord en geïnformeerd worden in de zorg voor hun kind. Aan de andere kant willen zij minimaal contact met een pleegzorgwerker omdat zij geen steun en hulp ervaren.

Geconcludeerd kan worden dat de samenwerkingsrelatie tussen ouders en pleegzorgwerker niet te plaatsen is binnen een vastomlijnd kader en termijn zoals de oudermodule nu wordt vormgegeven. Het is helpend voor een pleegzorgwerker als zij meer tijd krijgen binnen hun caseload aan het begin van een uithuisplaatsing om de relatie met ouders te bestendigen. Het stimuleert de samenwerkingsrelatie wanneer een pleegzorgwerker direct na de plaatsing van het kind in een pleeggezin, contact opneemt met ouders. Waarin het aan te bevelen is dat ouders een open, betrokken en transparante houding ervaren vanuit de pleegzorgwerker.

Voldoende kennis op het gebied van de problematiek van ouders en het eigen maken van begrippen uit de contextuele theorie kunnen voor een pleegzorgwerker helpend zijn. Daarnaast zou het passend zijn als de oudermodule, die beschikbaar is binnen de Rading, ingezet wordt wanneer ouders hier behoefte aan hebben en opgenomen wordt binnen de begeleidingstaken van een pleegzorgwerker. Binnen deze samenwerking is het nodig dat er met ouders regelmatig een gesprek wordt aangegaan over de invulling van de ouderbegeleiding.

Vanuit de dialoog met ouders is het belangrijk dat de pleegzorgwerker luistert naar de wensen van ouders in het contact met hun kind en hierin met ouders gezocht wordt naar bijvoorbeeld mogelijkheden in betrokkenheid. Maar bovenal wat ouders nodig hebben om zich ouder te voelen van hun kind. Een terugkerend gesprek tussen ouders, pleegouders en de pleegzorgwerker kan bevorderend zijn om rollen, verwachtingen en wensen helder te maken.

Ten slotte zou het voor pleegzorgwerkers passend zijn wanneer zij hun kennis met betrekking tot het contextuele gedachtengoed vergroten waardoor onderwerpen als loyaliteit, destructief recht en legaten en delegaten met ouders besproken kunnen worden en hulpbronnen kunnen worden ingezet. Werkbegeleiding gericht op het vorm geven van de hulpverlening aan ouders is hierin wenselijk. Hierdoor leren pleegzorgwerkers vanuit een authentieke, wederkerige relatie de samenwerking met ouders aan te gaan.

7.4.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het is de vraag in hoeverre een pleegzorgwerker invulling geeft aan de samenwerkingsrelatie met ouders. Waar uit dit onderzoek blijkt dat de ene pleegzorgwerker met ouders gesprekken heeft over de invloed van het verleden op de ouder-kind relatie, de andere pleegzorgwerker deze manier te therapeutisch vindt. Vervolgonderzoek kan gericht zijn op; Hoe zien de trajecten eruit als een ouder positief is over de begeleiding vanuit de pleegzorgwerker en hoe zien deze trajecten eruit als een ouder ontevreden is?

Ten slotte zou vervolgonderzoek gericht kunnen zijn, hoe de contextuele theorie helpend kan zijn voor pleegzorgwerkers in de samenwerkingsrelatie met ouders en zij zich minder handelingsverlegen voelen. De onderzoeksvraag die dan gesteld kan worden is; Wat kan helpend zijn voor pleegzorgwerkers om contextuele begrippen als meerzijdige partijdigheid, het geven van erkenning, het aanboren van hulpbronnen en zicht krijgen op verwachtingen, toe te passen en het proces aan te durven gaan met ouders?

LITERATUURLIJST

- Aartsen, Y., Haans, G., Klein Entink, M. (2021). *Opgroeien in twee families*. SWP.
- Altman, J. C. (2008). Engaging families in child welfare services: Worker versus client perspectives. *Child Welfare League of America*, 87(3), 41–61.
<https://www.jstor.org/stable/48623118>
- Alpert, L.T. (2005). Research review: Parents' service experience - a missing element in research on foster care case outcomes. *Child and Family Social Work*, 10, 361 - 366.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00387.x>
- Alpert, L.T., & Britner, P.A. (2009). Measuring parent engagement in foster care. *Social Work Research*, 33, 135-145. <https://doi.org/10.1093/swr/33.3.135>
- Baarda, B., Bakker, E., Julsing, M., Fischer, T., Peters, V., Van der Velden, T., et al.
Basisboek Kwalitatief onderzoek. Noordhoff Uitgevers.
- Belenger, L. M., & Vanderfaeillie, J., (2016). *Eindrapport: Samenwerking Ondersteunen in Pleegzorg: evaluatie en implementatie van een ondersteuningsprogramma*. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/hwr3vne/files/2016_02-rapport_45-eindrapport-sop.pdf?gz0pp43
- Boeije, H., Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Boom uitgevers.
- Boszormenyi-Nagy, I. (2000). *Grondbeginselen van de contextuele benadering* (N. Bakhuizen, Vert.; 3^e dr.) De Toorts (Originele bron gepubliceerd in 2014)
- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B.R. (2005) *Tussen geven en nemen: Over contextuele therapie*. De Toorts.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1984). *Invisible Loyalties: Reciprocity in Intergenerational Family Therapy*. Brunner/Mazel.

- Breg, A.C., Albrecht, G., de Baat, M. M. J., De Lange, M., Daamen, W., (2020) *Pleegzorg begeleiden is een vak. De landelijke methodiekhandleiding voor professionals werkzaam binnen de pleegzorg*. (PI Research en Nederlands Jeugdinstituut).
- Nederlands Jeugdinstituut, geraadpleegd op 11 oktober 2021, van <https://www.nji.nl/publicaties/pleegzorg-begeleiden-is-een-vak#:~:text=De%20landelijke%20methodiekhandleiding%20voor%20professionals,en%20hun%20pleeggezin%20te%20verbeteren>
- Broadhurst, K., & Mason, C. (2017). Birth parents and the collateral consequences of court-ordered child removal: Towards a comprehensive framework. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 31(1), 41-59. <https://doi.org/10.1093/lawfam/ebw013>
- Daamen, W. (2014) *Ouders, pleegouders en professionals: posities en samenwerking*. Nederlands Jeugdinstituut, Geraadpleegd op 12 oktober 2021, van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Review-Ouders%2C-pleegouders-en-professionals-posities-en-samenwerking.pdf>
- Daamen, W. (2017) *Partnerschap met ouders: wat werkt?* Nederlands Jeugdinstituut, Geraadpleegd op 17 oktober 2021, van https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/WatWerkt_Partnerschap-met-ouders.pdf
- De Baat, M., Van den Bergh, P., & De Lange, M. (2015). *Richtlijn Pleegzorg voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: Nji, Geraadpleegd op 20 oktober 2021, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/08/Richtlijn-Pleegzorg_Onderbouwing_Beveiligd.pdf
- De Rading (2020), *Ouderbegeleiding na opvoedbesluit pleegzorg*. Geraadpleegd op 22 oktober 2021, van <https://www.rading.nl/interventiewijzer-voor-verwijzers/specialistische-interventies/ouderbegeleiding-na-opvoedingsbesluit/>
- Dillen , A. (2004). *Ongehoord vertrouwen. Ethische perspectieven vanuit het contextuele*

denken van Ivan Boszormenyi-Nagy. Garant

Ducommun-Nagy, C. (2008). *Van onzichtbare naar bevrijdende loyaliteit*. Acco.

Ducommun-Nagy, C (2014). What is contextual therapy? The Origins of Contextual Therapy and its Future. In B. Hendriks, W. van Klaveren, & R. Knip (Red.). *Het contextuele gedachtengoed, verleden, heden en toekomst verbonden* (pp. 12-19). Print4me Graphic Productions.

Dunst, C. J. (2002). Family-centered practices: Birth through high school. *The Journal of Special Education*, 36(3), 139 – 147.

<https://doi.org/10.1177%2F00224669020360030401>

Ferguson, H. (2009). Performing child protection: Home visiting, movement and the struggle to reach the abused child. *Child & Family Social Work*, 14, 471–480.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00630.x>

Friese, S., (2019). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti* (3e druk). Thousand Oakes CA: Sage.

Gibson, F. (2007) Conducting focus groups with children and young people: strategies for success. *Journal of Research in Nursing*, 12(5): 473-

483. <https://doi.org/10.1177%2F1744987107079791>

Haans, G., Robbroeckx, L., Hoogeduin, J., & Van Beem-Kloppers, A. (2010).

Ouderbegeleiding bij roldifferentiatie. Ouders helpen bij het invullen van de ouderrol na plaatsing van hun kind in een pleeggezin. SWP.

Haans, G. (2017). Ouderschap zonder opvoederschap: ouders over verlies van opvoederschap en samenwerking met pleegouders. SWP.

Heldens, J. J. H. M., & Reysoo, F. (2005). De kunst van het interviewen: reflecties op het

interview met een guide. *Kwalon* 30, <https://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/54987>

- Hermanns, J. (2008). *Verschoven gezag. Methodisch werken in de voogdij*. Collegio/COACT Consult. https://pure.uva.nl/ws/files/4282364/74969_294901.pdf
- Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology*, 45 (3), 740 – 763. <https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0015362>
- Jackson, A. C., Liang, R. P-T., Frydenberg, E., Higgins, R. O. & Murphy, B. M. (2016). Parent education programmes for special health care needs children: a systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, 25, 1528 -1547. <https://doi.org/10.1111/jocn.13178>
- Lange, A. (2006). *Gedragsverandering in gezinnen*, (8e editie). Wolter-Noordhoff
- Leathers, S. J. (2003). Parental visiting, conflicting allegiances, and emotional and behavioral problems among foster children. *Family Relations*, 52(1), 53-63. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00053.x>
- Marcenko, M., Brown, R., Voy, P.R. de, & Conway, D. (2010). Engaging parents: Innovative approaches in child welfare. *American Humane*, 25 (1), 23-34. <https://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/Engaging%20Parents.pdf>
- McWey, L. M., Acock, A., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon the mental health of children in foster care. *Children and youth services review*, 32 (10), 1338-1345. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2928481/?_escaped_fragment_=po=7.38636
- Michielsen, M., Mulligen, W. v., & Hermkens, L. (2008). *Leren over leven in loyaliteit. Over contextuele hulpverlening*. Acco

- Ministerie van Volksgezondheid (2021), Protocol beschermingszaken 2021. *Raad voor de Kinderbescherming*, Geraadpleegd op 17-10-2021, van <https://www.kinderbescherming.nl/documenten/publicaties/2021/07/30/protocol-beschermingszaken-2021>
- Nederlands Jeugdinstituut (2019). *Ouderbegeleiding na een opvoedbesluit*. Geraadpleegd op 25 oktober 2021, van <https://www.nji.nl/interventies/ouderbegeleiding-na-een-opvoedingsbesluit>
- Noordegraaf, M. (2015). Uit het hart? *Ouderschap na uithuisplaatsing*. In C. Gravestijn & M. Aartsma (red.), *Meer dan opvoeden. Perspectieven op het werken met ouders*, 209-223.
- Onderwaater, A. (2019). *De onverbreekelijke band. Inleiding & ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy*. Pearson.
- Pas, A. J. M. (1999). Ouderbegeleiding: tussen ergernis en bekommernis: artikelen, recensies, lezingen 1988-1998. Bohn Stafleu Van Loghum.
- Platt, D. (2012). Understanding parental engagement with child welfare services: An integrated model. *Child & Family Social Work*, 17(2), 138-148.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1365-2206.2012.00828.x>
- Poirier, M. A., & Simard, M. (2006, June). Parental involvement during the placement of a child in family foster care: Factors associated with the continuation of parental roles. *Child and Youth Care Forum* 35(3), pp. 277-288. Springer US.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10566-006-9014-y>
- Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming (2019). *Uithuisplaatsing 2017*. Geraadpleegd op 24 april 2021, van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/uithuisplaatsing/inleiding/>
- Robberechts, M., Vanderfaeillie, J., & van Holen, F. (2016). *Methodiekhandboek: Samenwerking Ondersteunen in Pleegzorg (SOP)*. VUBPRESS.

- Saint-Jacques, M. C., Drapeau, S., Lessard, G., & Beaudoin, A. (2006). Parent involvement practices in child protection: A matter of know-how and attitude. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 23(2), 196-215.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10560-005-0042-5>
- Singer, E., Zeijlmans, K., Uozie, A., & Buijsman, C. (2013). *Alleen met een groot verdriet: Ouders over onmacht, onbegrip en onvervuld verlangen na plaatsing van hun kind in een pleeggezin*. Stichting Alexander.
<https://www.augeo.nl/~media/Files/Bibliotheek/Alleen-met-een-groot-verdriet>
- Smits, L. (2020). *De Nederlandse APA-regels: Gebaseerd op de zevende editie (2019) van de officiële APA Publication Manual*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/handleiding-apa-regels/>
- Stellebø, T. (2013). Partnership with parents of children in care: A study of collective user participation in child protection services. *British Journal of Social Work*, 43 (3), 579 - 595. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr188>
- Van der Meiden, J., (2020) *Van contextuele theorie naar praktijk*. Coutinho
- Van der Meiden van der, J.,(2014) Hoofdpijnen van de contextuele benadering, Een draai aan de caleidoscoop, In B. Hendriks, W. van Klaveren, & R. Knip (Red.). *Het contextuele gedachtengoed, verleden, heden en toekomst verbonden* (pp. 20-31). Print4me Graphic Productions.
- Van der Meiden, J., Verduijn, K., Noordegraaf, M., & van Ewijk, H. (2020). Strengthening connectedness in close relationships: A model for applying contextual therapy. *Family process*, 59 (2), 346-360. <https://doi.org/10.1111/famp.12425>
- De Wilde, L. (2020). “Je denkt altijd dat het jou niet zal overkomen...”: Het belang van biologische ouders in pleegzorg. *Pedagogiek*, 40 (2), 175-190.
<https://doi.org/10.5117/PED2020.2.002.DEWI>

Yoder, J. R. (2014). Service approaches for youths who commit sexual crimes: a call for family oriented models. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 11, 360 – 372.

<https://doi.org/10.1080/10911359.2014.897108>

Zeijlmans, K., López López, M., Grietens, H., & Knorth, E. J. (2019). Participation of children, birth parents and foster carers in the matching decision. Paternalism or partnership? *Child Abuse Review*, 28 (2), 139-151. <https://doi.org/10.1002/car.2544>

BIJLAGE 1: BELANGRIJKE CONTEXTUELE BEGRIPPEN

Balans geven en ontvangen:

Het evenwicht in de balans van geven en ontvangen bepaalt de kwaliteit van de relatie. Het geven en ontvangen wisselt elkaar af en is een dynamisch proces. Waarin de gever verdienste ontvangt en de ontvanger erkenning geeft. De balans van geven en ontvangen gaat door de generaties heen. (Van der Meiden, 2020)

Belemmeringen:

De relationele en verborgen weerstand van ouders tegen vooruitgang binnen de samenwerkingsrelatie wordt volgens Nagy en Krasner omschreven als een belemmering (2005).

Constructief recht:

Door het aanbieden van gepaste zorg verdient een ouder entitlement of ook wel constructief gerechtigde aanspraak genoemd (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Destructief recht:

Destructief gerechtigde aanspraak is volgens Nagy (2005), het leunen op de zorg die ouders niet ontvangen hebben van hun eigen ouders wat vertragend zou kunnen werken binnen de samenwerkingsrelatie.

Dialog:

Nagy verstaat onder een betrouwbare dialoog dat mensen bereid zijn om vanuit wederkerigheid naar elkaar te luisteren en tevens te antwoorden op wat de ander doet of vraagt (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Loyaliteit:

Nagy omschrijft loyaliteit als "preferentiële trouw aan mensen met wie men een relatie heeft en die op voorrang gerechtigde aanspraak hebben bij het aangaan van een band". De ouder-kind relatie wordt ook wel existentiële relatie genoemd, naast de niet existentiële relatie zoals die wel onlosmakelijk met elkaar verbonden is. (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Meerzijdige partijdigheid:

Het uitgangspunt binnen meerzijdige partijdigheid is dat iedereen binnen een relatie het verdiend gehoord te worden, ongeacht de toestand, leeftijd, rol en het gezichtspunt (Ducommun-Nagy, 2008).

Tijd (timing):

Een belangrijk aspect binnen meerzijdige partijdigheid is timing. Op basis van de fijngevoeligheid van een hulpverlener kan deze een inschatting maken en prioriteiten bepalen in de samenwerking met de ander (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Erkenning:

Erkenning geven richt zich op het zien van geleden onrecht en verdiensten die iemand toekomt in de vorm van zorg en aandacht door het geven van rechtstreekse, onmiddellijke en openlijke erkenning waardoor iemand gerechtige aanspraak verdiend (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Hulpbron:

Relationele hulpbronnen kunnen ouders helpen zichzelf te ontplooien (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Zelfafbakening:

Het vermogen om je autonome zelf te vast te stellen wat plaats vindt binnen de eerste fase van de dialoog. Zelfafbakening is een belangrijke hulpbron die aangeboden wordt binnen een relatie (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

Zelfvalidatie:

Het vermogen om krediet te verwerven voor relationele oprechtheid in plaats van het verdedigen van prestige, macht of eigendunk. Dit proces is de tweede fase binnen de dialoog wat een stap is in het proces van verwerven van de gerechte aanspraak (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 2005).

BIJLAGE 2: INTERVIEWLEIDRAAD OUDERS

Hoofdvraag

Welke belemmerende en helpende factoren die ouders in de samenwerking met de pleegzorgwerker ervaren kunnen worden begrepen vanuit de contextuele theorie?

Onderzoeksvraag

Welke belemmerende en helpende factoren ervaren ouders in de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerkers als hun kind niet meer thuis woont en hoe kunnen deze contextueel geïnterpreteerd worden?

Introductie

Bedankt dat u mee wilt doen met het onderzoek. Binnen de Rading vinden wij het belangrijk om ouders te betrekken wanneer hun kind niet meer thuis woont. Het interview gaat over hoe u de samenwerkingsrelatie met de pleegzorgwerker ervaart en wat daarin prettig of juist onprettig is. Om tot een goede samenwerking te komen willen wij leren van u ervaringen in de samenwerking met de pleegzorgwerker. Het interview zal geen verandering brengen uw positie. Wel kan het mogelijk een bijdrage leveren aan de werkwijze die er nu is met biologische ouder.

Ik verwacht dat het interview ongeveer een uur zal duren, maar dit is afhankelijk van het verloop van het interview. Alles wat je mij vertelt wordt vertrouwelijk behandeld en niemand anders weet wat jij aan mij vertelt hebt. Wat welke ouder wat precies heeft gezegd is alleen voor mij als onderzoeker bekend.

Ik wil het interview graag opnemen met een opnameapparaat, zodat ik niet hoeft te schrijven. Vind je dat goed? Deze zal ik thuis terugluisteren en anoniem verwerken. Het geluidsbestand en geschreven document zullen worden opgeslagen binnen een beveiligde omgeving.

Dit is wat ik vooraf wilde vertellen. Is alles duidelijk en is het akkoord wat jouw betreft? Dan gaan we nu over tot de vragen.

Algemene vragen:

Kan je iets over jezelf vertellen. Ben je gehuwd, getrouwd en hoe oud ben je?

1. Thema: heden

Kan je iets vertellen over de omstandigheden van de uithuisplaatsing van je/jullie kind?

(Duur, leeftijd kind, meerdere kinderen, gedwongen of vrijwillig)

2. Thema verleden

Kan je iets vertellen over je eigen gezin van herkomst?

(zelf ervaring met een uithuisplaatsing of jeugdzorg en hoe verliep dat)

3. Thema opvoedbesluit

Wat is de impact van het opvoedbesluit van de kinderen op jouw leven en wie was er voor jou in deze periode?

(Ouderschapsgevoel, emoties)

4. Thema samenwerking/ dialoog

Hoe ervaar je de samenwerking met de pleegzorgwerker, wat is daarin (fijn en prettig) helpend of juist belemmerend (vervelend) en (naar) storend?

(Belemmeringen, bevorderende factoren, Waar loop je tegenaan)

5. Thema erkenning

Welke behoefte en wensen heb je in de samenwerking met de pleegzorgwerker?

6. Thema: Emoties/zelfafbakening

Zojuist hebben we het gehad over emoties. Hoe zou jij willen dat een pleegzorgwerker reageert op jouw emoties?

(Zou je je verdriet, boosheid, schaamte willen delen met de pleegzorgwerker, waarom wel of niet)

7. Thema: Verbinding

Voel je ruimte om jouw wensen en behoefte te delen? Zo ja/ zo nee waardoor?

(Wat heb je hier nodig)

8. Thema: Hulpbron

Wat zou je willen/ wensen van de pleegzorgwerker hoe deze jou benaderd als je kijkt naar de toekomst en kan betekenen in het contact met jouw kind?

(Waar kan de pleegzorgwerker iets voor je betekenen)

BIJLAGE 3: TOESTEMMINGSVERKLARING

Toestemmingsverklaring

Verklaring ouder

Naam ouder: _____

datum: _____

U tekent als ouder om deel te nemen aan het onderzoek dat door Daniëlle van Wegen werkzaam bij de Rading, uitgevoerd zal worden. Hiermee wordt toestemming gegeven voor het maken van een geluidsopname van het gesprek. Deze opname zal worden gebruikt door Daniëlle voor het anoniem analyseren en transcriberen van het gesprek en zullen daarna verwijderd worden. Indien de onderzoeksresultaten zullen worden gebruikt in wetenschappelijke publicaties, dan wel op een andere manier openbaar worden gemaakt, zal dit geanonimiseerd zijn, zodat de personen niet herleidbaar zijn. De toestemmingsverklaring bestaat uit 2 pagina's en zal in tweevoud worden ondertekend. Waarvan één exemplaar voor u als ouder en één voor de Rading.

Daarnaast wordt er toestemming gevraagd voor de volgende punten:

- ☐ Maken van (geluids)opnames, als onderdeel van het onderzoek
- ☐ Maken van (geluids)opnames, met als doel om als onderzoeker de informatie voor te leggen aan andere betrokkenen.

Ouder

Naam ouder: _____

Plaats en datum: _____

Handtekening: _____

Naam ouder: _____

Plaats en datum: _____

Handtekening: _____

Verklaring onderzoeker:

Ik verklaar hierbij dat de anonimiteit en privacy van de hierboven genoemde persoon óf personen ten allen tijde gewaarborgd is en dat het onderzoeksmateriaal niet voor andere doeleinden zal worden gebruikt dan voor het onderzoek voor de masteropleiding Contextuele Benadering naar de ervaring van ouders in de samenwerking met de pleegzorgwerker en voor praktijkverbetering.

Ik zie erop toe dat eventuele andere betrokkenen bij dit onderzoek op gelijke zorgvuldige wijze met het materiaal zullen omgaan.

Het onderzoeksmateriaal is eigendom van het lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede.

De informatie die volgt uit bovenstaande zal onderdeel uitmaken van onderzoek voor de Masteropleiding Contextuele Benadering naar de ervaring van ouders in de samenwerking met de pleegzorgwerker.

BIJLAGE 4: KERNLABELS OUDERS

4.1 Kerntabel 1: De behoefte van ouders

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Aandacht vanuit pleegzorgwerker	Belemmerend									
	Aandacht voor het negatieve	75, 214								
	Helpend									
	Aandacht voor het positieve	208				197			50	
Aanspreken van ouders	Helpend	208		190		200	174	104		117,186
Basishouding pleegzorgwerker	Belemmerend									
	Ongepast taalgebruik	87	43			270		42		115
	Geen respect	86				191,265	214			186
	Helpend									
	Face to face	110	139					26		192
	Frequent contact		71,101		95,145	219				133,194
	Luisteren		143				184	198		99, 150
	Persoonlijk		71		159		164	148	78	
	Ervaring pleegzorgwerker						48,116			153
	Prettig om te praten en wens meer te praten.			110	59	188,239	156	26,124,128,		77
Gehoord voelen	Wel		65	38	98-99,123					
	Niet	75,79	103			75,94			59,142	

4.2 Kerntabel 2: Invloed van de geschiedenis van ouders

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Belast verleden		41		65-68	33,35	51	8,52	4,36	142	3
Eigen problematiek		81,283	25	22	7,25	2	10, 22, 206	50	142	9
Eerdere ervaring hulpverlening	Belemmerend									
	Geen tijd		23,45			229,132				
	Negatieve ervaringen	132, 239	67			156, 40,72	166	22,54		7,121
	Wisselingen hulpverleners	273	43, 155		111					
	Helpend									
	Eigen hulpverlening	37	89				28	10,40,		29
	Pleegzorgwerker lang betrokken						126			
	Pleegzorgwerker bereikbaar			48	129		116,196			
Acceptatie pleegzorg	Belemmerend									
	Niet accepteren					256				
	Helpend			92	53,147,151	127	100, 122		42	17
	Wel accepteren									

4.3 Kerntabel 3: Loyaliteit vanuit de ouder

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Aan zichzelf willen werken voor de kinderen	Helpend						28, 122		144	69
Acceptatie plaatsing vanuit loyaliteit naar kind	Helpend		129	28					76	21
Zorg vanuit ouder voor het kind	Helpend						264		32,42,103, 111	17,91
Ruimte geven aan kind in relatie pleegouders	Helpend					201,263	28, 114, 144,			
Wens netwerk betrekken van ouders	Helpend	156,177	61,71	140				72		147-149

4.4 Kerntabel 4: Samenwerking vanuit verschillende perspectieven

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Empatisch, eerlijk gemeend	Helpend	277, 299		158	161,163		160	214		
Ervaren pleegzorgwerker	Helpend						214			113,115
Ongelijkwaardigheid	Belemmerend			126						
Gelijkwaardigheid	Helpend			72	105					
Meedenken pleegzorgwerker	Helpend	208	85	214	71,137	155	126,194			
Tijd nodig hebben als ouder	Helpend	281	155		56-57,105,153	162	76,148,200	52, 222		61, 113
Positieve ervaring met pleegzorgwerker verwerken emoties	Helpend				109,113,155,	143				
Wantrouwen naar pleegzorgwerker	Belemmerend	192		54,56,58				122		
Vertrouwen naar pleegzorgwerker	Helpend			44,72	131	173,187	100,122	26,202	50,93	

4.5 Kerntabel 5: Er mogen zijn als ouder

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Begrip ervaren van pleegzorgwerker	Helpend				101	199	152,184		173	
Emoties van ouders	Belemmerend (boosheid, verdriet, schaamte, schuldgevoel, vermijding)	75, 91,92,148			53,107	160	72, 84		138	27, 53, 163
Emoties van ouders	Helpend									
	Omgaan met emoties (zelfdoen)								109	
	Zelfreflectie				43-45, 59		106, 138			3, 27, 131
Erkenning ouderrol	Helpend									
	Bevestigen ouderrol		91, 107	114	91		112,142,200	22		87, 97
	Waarborgen ouderrol			42,120, 172, 232,236		203,216				155
Invulling geven aan ouderrol	Helpend									
	Invulling opvoedersrol			144		252			44,46	198
	Op passende manier zorgen voor kind	59,109	136				128,278			85
Ouder wordt betrokken	Helpend									
	Betrokken worden als ouder			30			88,102			95
	Eigen ervaring ouder	258		124						139,143
	Helpend									
	Mening van ouder wordt gehoord		32							
Steun ervaren van pleegzorgwerker	Belemmerend									
	Geen steun ervaren		60					64,144	82,99,125	
	Helpend									
	Wel steun ervaren						116,230,			

4.6 Kerntabel 6: Externe hulpmiddelen

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Externe hulp vragen	Contact andere ouders			104		Genoemd na interview				
	Eigen hulpverlening ouder betrekken	106, 269	23		47			68	50	
	Pleegzorgwerker vraagt extern hulp									113
Samenwerking met pleegzorgwerker en pleegouder	Belemmerend									
	Geen goede samenwerking ervaren met pleegouder, pleegzorgwerker					33			57	
	Helpend									
	Belang benoemen goede samenwerking pleegouder en pleegzorgwerker	181		138	85		106		52,123,179	105
	Belang gezamenlijk gesprek met pleegouders en de pleegzorgwerker		131				130	80	36,90,	
Netwerk van ouder	Belemmerend									
	Geen netwerk	156		24, 176			70,162			
	Helpend									
	wel netwerk				47	13-17		8, 42, 150	50,76	39
Passende interventie	Video interactie begeleiding						272		50	
	Contextuele hulpverlening					242				
	Oudermodule				65	244	266			
	Write junior				67					
	Eigen invulling									171

4.7 Kerntabel 7: Verwachtingen

Sublabels		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9
Uitbreiding contact pleegkind			77,123	198		128	132,144,252	232	87, 190	
Duidelijkheid krijgen	Helpend									
	Hoe het met het kind gaat	301, 258,							175	
	Wat er van de ouder verwacht wordt			132, 156, 52			122	72		
	Duidelijkheid over perspectief			112		137				
	Duidelijkheid over praktische zaken					81		132		
	Belemmerend									
	Verschillende boodschappen krijgen	110								
	Onduidelijkheid taak van pleegzorgwerker	289	111	167-168				72	32, 69, 93	
Geinformeerd worden	belemmerend									
	Wel geïnformeerd worden	184	51		61					
	Helpend									
	Niet geïnformeerd worden	216,222	49, 79, 95					104	78,95, 158	145
Wens betrokkenheid pleegzorgwerker	Geen betrokkenheid wensen			183	61, 83				121, 200	
	Wel betrokkenheid wensen	233		97-98, 172,205,248		183	226	78, 104, 146	163, 181	73, 180

BIJLAGE 5: INTERVIEWLEIDRAAD FOCUSGROEP PLEEGZORGWERKERS:

Hoofdvraag:

Welke belemmerende en helpende factoren die ouders in de samenwerking met de pleegzorgwerker ervaren kunnen worden begrepen vanuit de contextuele theorie?

Onderzoeksvraag:

Wat ervaren pleegzorgwerkers aan belemmerende en helpende factoren in de samenwerkingsrelatie met ouders en hoe interpreteren zij de contextuele begrippen vanuit de gesprekken met ouders ?

Introductie

Dank dat jullie willen deelnemen aan dit focusgroep gesprek. Binnen jullie werk als pleegzorgwerker richten jullie je niet alleen op pleegouders en kinderen maar ook op biologische ouders. Binnen de Rading is er een interventie gericht op ouders na de uithuisplaatsing van hun kind, de oudermodule. Als pleegzorgwerkers zijn jullie dan ook degene die dan met deze ouders mogen samenwerken. Gedurende het interview zou ik graag met jullie in gesprek gaan over hoe jullie als pleegzorgwerkers de hulpverlening met ouders vormgeven en hoe jullie deze ervaren. En waar jullie denken dat helpende en belemmerende factoren van invloed zijn in de samenwerking met ouders. Het interview zal worden opgenomen middels teams en anoniem getranscribeerd worden.

Interviewleidraad:

- Hoe ervaren jullie als pleegzorgwerkers de samenwerkingsrelatie met ouders waarvan hun kind binnen de pleegzorg woont?
- Wat voor een belemmeringen ervaren jullie binnen deze samenwerkingsrelatie ?
- Wat is volgens jullie juist helpend in de samenwerking met deze ouders?
- Wat is jullie ervaring over de invloed van onder andere eigen problematiek, belast verleden en eerdere ervaring met hulpverlening in het gehoord voelen en acceptatie door ouders van de pleegzorgplaatsing? (contextueel begrip: Constructief en Destructief recht)
- Ervaren jullie emoties in de samenwerking met ouders en zo ja hoe houdt je daar rekening mee met het creëren van een werkrelatie? (contextueel begrip: Creëren van loyale context)

- Hoe ervaren jullie loyaliteit van de ouder naar het kind en zijn netwerk binnen de samenwerkingsrelatie? Wat is hierin helpend of belemmerend? (contextueel begrip: Loyaliteit)
- Kunnen jullie iets vertellen over jullie basishouding naar ouders binnen het gesprek met deze ouders? (contextueel begrip: Dialoog)
- In hoeverre geven jullie als pleegzorgwerkers invulling aan de erkenning van de ouderrol? En hoe ziet dat eruit? (contextueel begrip: Erkenning)
- Hoe gaan jullie om met de verschillende partijen te denken aan ouders, pleegkind en pleegouders binnen de samenwerking? Wat zouden ouders hierin kunnen ervaren? (contextueel begrip: Meerzijdige partijdigheid)
- Welke hulpbronnen zijn volgens jullie helpend of juist belemmerend in de samenwerkingsrelatie met ouders en hoe wat is ervoor nodig om deze in te zetten? (contextueel begrip: Hulpbronnen)
- Welke verwachtingen wensen of behoefte van ouders komen jullie tegen in de samenwerking met ouders en hoe zou je hier gehoor aan kunnen geven? Wat is hierin helpend of belemmerend? (contextueel begrip: Verwachtingen)

Slot: Hebben jullie nog toevoegingen als het gaat over de samenwerkingsrelatie met ouders wat niet ter sprake is gekomen binnen het interview? Dan wil ik jullie bedanken voor dit interview.

(Als onderzoeker doorvragen: Wat bedoel je? Kun je daar iets meer over vertellen? Wat bedoel je daarmee? Heeft iemand andere ervaringen?)

BIJLAGE 6: KERNLABELS PLEEGZORGWERKERS

Kernlabels	Sublabels	Codes
In gesprek met ouders	Aandacht voor ouders	51,76,121,123
	Aanspreken van ouders (helpend)	14,79,87
	Basishouding pleegzorgwerker	83, 55,76,92,96
	Omgaan met emoties van ouders	14,30,32,40,41
	Waarborgen werksrelatie ouders en pleegouders	22,25-26, 49,125,138
Factoren die van invloed zijn	Belast verleden	112,114,115,119
	Eigen problematiek	14,22,24,47,49
	betrokkenheid/ beschikbaarheid pleegzorgwerker	67, 43, 67,69,102,121, 67, 67, 22, 45 ,49
	Samenwerking wisselend	2,2,6,69, 2,12,12,18,22,32,34
Familiebanden (loyaliteit)	Belang van kind voorop	65
	Loyaliteit van ouder naar netwerk	63
	Loyaliteitsconflict ouder kind en netwerk	63
Beschikbaarheid pleegzorgwerker (meerzijdige partijdigheid)	Rol pleegzorgwerker	6,12,22,51,130,131
	Belangenbehartigen verschillende partijen	121,128,133,133,134,138
	gebrek aan tijd	51,100,102,116,116,132
	Duur hulp aan ouders	20,34,34
	Timing hulp aan ouders	26,37,47,121
Erkenning	Erkenning voor emoties ouder	22,29,65,119,126
	Ontschuldigen ouders	73,73,109,112
	Erkenning vanuit pleegzorgwerker	22,34,94
	Erkenning omgang ouder/kind	104,104,16
	Invulling ouderrol	104,106,106,121
Hulpbron	Externe hulp vragen	16
	Samenwerking pleegzorgwerker en ouder	8, 30
	Duidelijk bieden	16,98
	Netwerk van ouder	145, 63,142,145
	Passende interventie	63,142,143
Verwachtingen	Duidelijkheid verschillende rollen	22,55,106
	gezamenlijk doel mbt pleegkind	76,76,135
	Hulpverlening aan alleen ouders	51
	Verwachtingen omgangregeling	30,55,100

Rood gearceerd getallen zijn belemmerende codes.